

INFORMATIU MUSEUS

REVISTA DE RECERCA I DE DIVULGACIÓ CULTURAL DELS MUSEUS DE REUS

època III, núm. 32, octubre de 2005

PASSOS ENDAVANT / *ÀNGELA*, UNA OBRA DESCONEGUDA DE L'ESCUPTOR JOAN REBULL / EL PLA LOCAL DE JOVENTUT / EL MUSEU D'HISTÒRIA DE CAMBRILS / *ÀGUILA* VERSUS *ÀLIGA* / UN INFORME ECONÒMIC DEL 1867 SOBRE ELS CAPS DE PARTIT JUDICIAL DE LA PROVÍNCIA DE TARRAGONA / EL PERQUÈ DE TOT PLEGAT / LES OBRES DE JOAN REBULL DELS ANYS VINT I TRENTA CONSERVADES AL FONS DE L'IMMR / LA COL·LECCIÓ JOAN REBULL DE L'IMMR / CURS "JOAN REBULL I LES AVANTGUARDES. ANYS 20-30" / EL PRIMER POEMA EN CATALÀ D'EDUARD TODA (1867) / DRAPSBRUTS / IMATGES DE GRAN VALOR / "LES DANSES DE L'ÈXTASI: VIATGES INSTROSPECTIUS EN LA CULTURA TRANCE" / RESSENYES / ENTREVISTA: NÚRIA RAFEL I FONTANALS / HISTÒRIA DE L'ART, UNA CARRERA NECESSÀRIA / BREUS / AGENDA

INSTITUT MUNICIPAL
DE MUSEUS
REUS

Raval de Santa Anna, 59
43201 REUS

ÀNGELA, BUST DE BRONZE. JOAN REBULL. NÚM. D'INV. 13044.

FOTO: F. X. CABRERO / IMMR.

IM

DONA ASSEGUDA, C. 1930-1935
FOTO: EMILI SARDÀ / IMMR.

JOAN REBULL I LES AVANTGUARDES (anys 20-30)

Reus, del 4 al 8
d'octubre de 2005

Crèdits

Edita:

Institut Municipal
de Museus de Reus
Raval de Santa Anna, 59
43201 REUS
Tel. 977 345 418
Fax 977 345 249
info.museus@reus.net
www.reus.net/museus/

Director:

Jordi Suárez

Coordinació:

Jaume Massó

Projecte gràfic:

Pragma General d'Edicions, SL

Impressió:

Anfigraf, SA

Copyright:

Dels textos, els autors respectius; de
les imatges, els autors respectius.

Tiratge:

1.500 exemplars

Dipòsit legal:

T-582-94

Agraïments:

Pere Ferré i Juanpe Rodriguez

MUSEU D'ARQUEOLOGIA
SALVADOR VILASECA
REUS

Raval de Santa Anna, 59
43201 REUS
Tel. 977 345 418
Fax 977 345 249

MUSEU
D'ART I HISTÒRIA
REUS

Plaça de la Llibertat, 13
43201 REUS
Tel. 977 344 833

FOTOTECA
MUNICIPAL
REUS

Raval de Santa Anna, 59
43201 REUS

unió de botiguers de reus
Col·labora amb els museus de Reus

Sumari

- [3] **Editorial**
PASSOS ENDAVANT
- [4] **La peça**
ÀNGELA, UNA OBRA DESCONEGUDA DE L'ESCUPTOR JOAN REBULL
- [6] **La cultura a Reus**
EL PLA LOCAL DE JOVENTUT
- [8] **Aportacions**
EL MUSEU D'HISTÒRIA DE CAMBRILS
ÀGUILA VERSUS ÀLIGA
UN INFORME ECONÒMIC DEL 1867 SOBRE ELS CAPS DE PARTIT JUDICIAL...
- [14] **Tema central**
EL PERQUÈ DE TOT PLEGAT
LES OBRES DE JOAN REBULL DELS ANYS VINT I TRENTA...
LA COL·LECCIÓ JOAN REBULL DE L'IMMR
CURS "JOAN REBULL I LES AVANTGUARDES. ANYS 20-30"
- [21] **Del museu**
EL PRIMER POEMA EN CATALÀ D'EDUARD TODA (1867)
drapsBruts
- [23] **Exposicions a la vista**
IMATGES DE GRAN VALOR
"LES DANSES DE L'ÈXTASI: VIATGES INSTROSPECTIUS EN LA CULTURA TRANCE"
- [25] **Ressenyes**
UN ESTUDI GENERAL SOBRE CAMBRILS
MÉS A PROP DEL DIMONI QUE DE DÉU
- [26] **Entrevista**
NÚRIA RAFEL I FONTANALS
- [28] **Des de les aules**
HISTÒRIA DE L'ART, UNA CARRERA NECESSÀRIA
- [30] **Breus**
- [31] **Agenda**

PASSOS ENDAVANT

XAVIER FILELLA

Tinent d'alcalde de Cultura i president de l'IMMR

La figura de Joan Rebull havia de tenir, forçosament, molt de protagonisme en aquest número de *l'Informatiu Museus*. Finalment, estem en disposició de dur a terme les jornades que configuren el curs "Joan Rebull i les avantguardes", en col·laboració amb el Centre de Lectura i la Universitat Rovira i Virgili. Un curs amb ponents de primer nivell que de ben segur contribuirà a anar reconstruint la trajectòria i les aportacions del gran escultor reusenc. Un home, Rebull, que com molts intel·lectuals i artistes de la seva època van veure interrompuda la seva trajectòria a causa de la Guerra Civil i la dictadura franquista en uns moments de plena creativitat. Valguin aquestes jornades per recuperar el personatge i la seva significació per a Reus i per al conjunt del país.

Si ens situem en el dia a dia dels projectes de ciutat, ens omple de satisfacció comprovar que ha començat el compte enrere per al Centre de la Imatge Mas Iglésies de Reus, futura seu de la Fototeca Municipal i en conveni amb la Unitat d'Investigació del Cinema de la URV. Aquest equipament és una vella aspiració del col·lectiu d'artistes i aficionats reusencs relacionats amb la fotografia, i naixerà amb la vocació d'ampliar els seus serveis i oferta didàctica al conjunt de la població de Reus. Serà, doncs, un nou pol de producció i difusió de cultura, que confiem que a més

ESCULTURA DE BIBIS SALISACH. JOAN REBULL.
FOTO: F. X. CABRERO / IMMR.

es consolidi com a dinamitzador social del seu entorn més immediat.

En la mateixa línia, la proposta del centre d'art contemporani Cal Massó, al carrer de Pròsper de Bofarull, és en ple procés d'aprovació del projecte, i tancarà el quadrat que en el seu moment havia definit el Pla de Museus de la ciutat. Amb aquestes previsions, l'Institut Municipal de Museus de Reus es trobarà la primavera de l'any 2007 gestionant quatre equipaments museístics de primera categoria. Cal recordar que el passat dia 7 de setembre vam acollir a les dependències del Museu d'Arqueologia Salvador Vilaseca la visita del director general de Patrimoni Cultural de la Generalitat, Francesc Tarrats, i la nova directora del Museu d'Arqueologia de Catalunya, els quals van confirmar la pròxima signatura d'un conveni amb l'IMMR per convertir el museu d'arqueologia reusenc en secció d'aquest museu nacional.

Un curs més, volem destacar i recordar al conjunt del professorat que els museus de Reus segueixen en la línia de consolidar una oferta didàctica variada i de qualitat. L'objectiu que ens havíem marcat de disposar de dos tallers per cada museu quedarà definit a partir del pròxim gener, quan estrenarem un nou taller a l'entorn del Reus del 1900. Així, es podran experimentar el taller sobre prehistòria i sobre minerals al Museu d'Arqueologia Salvador Vilaseca, i el taller a l'entorn del gòtic i sobre el Reus del 1900 al Museu d'Art i Història.

ÀNGELA, UNA OBRA DESCONEGUDA DE L'ESCUPTOR JOAN REBULL

DAVID FIGUERES
Poeta i publicista

El passat dia 18 de maig s'esdevingué el Dia Internacional dels Museus. Com ja és tradicional, a més de la jornada de portes obertes, cada museu mostrarà una obra desconeguda o que normalment no està a la disposició del públic. El Museu d'Art i Història de Reus va obsequiar-nos amb la possibilitat d'admirar-ne una de l'escultor de la mateixa ciutat, Joan Rebull. Concretament es tractava d'un bust de bronze titulat *Àngela*. Si bé dins el conjunt de l'obra de Rebull el bust no destaca per la seva importància artística doncs es tracta d'una execució primerenca, sí que en canvi, té una gran importància en la configuració general del discurs artístic de l'escultor així com per l'estreta relació que guarda amb la ciutat que el va veure néixer. El 2002 vaig publicar un parell d'articles a la *Revista del Centre de Lectura* (concretament en el número del 1r trimestre) sobre l'obra de Rebull i la relació que va tenir amb aquesta entitat i per extensió amb la ciutat de Reus. Per no estendre'm innecessàriament ni repetir-me, em remeto a aquells articles als qui vulguin ampliar informació tant pel que fa a una aproximació general a la seva obra com a la relació amb el Centre de Lectura. Pel que fa a la vinculació de Rebull amb Reus i el Camp de Tarragona en diversos àmbits, els articles del Sr. Jaume Massó que s'han publicat en diversos mitjans escrits també són d'un gran interès.

Un cop d'ull a l'obra de Joan Rebull i Torroja (1899-1981) ens farà veure que per a l'escultor la relació que s'estableix entre el model i l'artista representa un component molt important. Un estudi exhaustiu, per exemple, només de les obres on fa servir els seus fills com a models ens farà adonar que la tria del material per executar l'obra, així com l'acabat, determinen moltíssim el diàleg entre l'artista i el públic. L'emoció, sempre en Rebull domada per no caure en la sentimentalitat vulgar a partir d'un vigorós domini de la forma, desplega una proximitat molt emotiva a partir d'aspectes tan fràgils com la força d'un ulls policromats o la tel·lúrica força del fang sense coure. Rebull parteix de la candidesa, posem pel cas, d'un infant, reelaborant-la fins a obtenir una mostra més del que representa per a ell la concepció de l'escultura: convertir un moment puntual en un moment etern. Rebull tamisa el sentiment a partir del llenguatge artístic acotant l'obra per tal de reconstruir

no el sentiment sinó la nuesa implícita, la matriu mateixa de l'emoció. Així, a partir d'obres que poden semblar deutes de gratitud envers les persones que van creure en el seu talent, evoluciona fins a materialitzar autèntiques proeses artístiques que per l'experiència acumulada i ja en ple domini de les seves capacitats, transcendeixen més enllà del compromís per quedar inserides en la globalitat del seu dir escultòric.

Centrant-nos en l'obra objecte d'aquest article direm que Joan Rebull compta amb 18 anys quan executa *Àngela*. Som al 1917. Tot just fa tres anys que una exposició d'Enric Casanoves ha desvetllat en ell la primera convicció de dedicar-se a bastir una obra amb aquell model com a primer esperó. El 1916 ha pogut veure acomplert el seu somni de fer la seva primera exposició al mateix Centre de Lectura de Reus. Rebull és un noi inquiet. Gràcies a les ajudes dels seus valedors del Centre, fa uns anys que rep classes a Barcelona. Malgrat tot, no deixa de baixar a Reus i sortir a dibuixar amb el pintor Tomàs Bergadà i amb Conrad Felip, president de la Secció d'Art de l'entitat i amb qui lligarà una estreta amistat tota la vida. Orfe de pare des dels 13 anys i amb la mare malalta, la figura de Conrad Felip exercirà per a Rebull una influència decisiva a l'hora d'establir un vincle amb la seva ciutat. No és d'estranyar, doncs, que la model que fes servir Rebull per realitzar el bust no fos altra que Àngela Felip Sugranyes, filla gran de Conrad Felip. La nena comptava amb quatre anys. Ja dèiem al principi que formalment i per raons òbvies, doncs Rebull era a les beceroles del seu aprenentatge, l'obra no té una significació especial. Cal dir, a més, que l'obra que es va poder veure al museu, és una còpia feta en bronze del guix original que Rebull projectà. En l'original podem copsar-ne encara certa gràcia en les galtes plenes de la nena que la fredor del bronze apaivaga gairebé del tot. L'empremta de Rodin hi és pal·lesa. Hi ha encara una certa candidesa academicista que no denota la força d'altres bustos posteriors. Amb tot, s'hi pot endevinar ja aquesta preocupació per defenestrar tot estatisme en les seves obres i aconseguir així una sublimació metafísica d'una gran factura emocional, marca de la casa. A tall d'anècdota direm que el guix patí una fractura en la part del nas degut als bombardejos que

ÀNGELA, BUST DE BRONZE. JOAN REBULL. NÚM. D'INV. 13.044.
FOTO: F. X. CABRERO / IMMR.

es produïren a Reus el 1937 i que el mateix Rebull retocà anys després. Per a la família Felip el bust adquirí una gran importància sentimental quan el 1946 a l'edat de 28 anys Àngela Felip i Sugranyes morí fruit d'una complicació en una intervenció quirúrgica. Continuador de la fraterna amistat que Rebull va tenir amb el seu pare, devem a Conrad Felip i Sugranyes, germà d'Àngela, la voluntat de deixar constància de la relació de Rebull amb la família Felip i amb Reus. A més de la donació de l'obra original al Museu de la ciutat, el 1997 n'encarregà quatre còpies en bronze: una destinada a cadascun dels seus dos germans Josep i Salvador, una per a ell i una altra que fou donada al Centre de Lectura de Reus com a prova de gratitud de la relació del seu pare amb aquesta entitat. Els descendents de Josep Felip i Sugranyes van donar la còpia del seu pare a la Generalitat, que és la còpia que es va poder veure al Museu de la ciutat el passat dia 18. Cal dir també que Conrad Felip i Sugranyes, directiu de la Cooperativa d'Avicultors durant els anys cinquanta, va ser l'impulsor de la construcció del pas de Setmana Santa que va confegir Rebull i que actualment encara surt a la processó.

Em plau que la possibilitat de veure aquesta *Àngela* coincideixi amb la presentació del curs "Joan Rebull i les avantguardes (anys 20-30)" i que coordinat per un entusiasta de l'obra de l'escultor reusenc com és Joan Abelló i Joanpere –comissari de l'exposició que es va poder veure al MNCARS de Madrid el 2004 i responsable del Centre d'Estudis Joan Rebull depenent del mateix Museu d'Art i Història– portarà a Reus el mes d'octubre tot un seguit d'estudiosos que debatran al voltant d'aquesta primera època creativa de Rebull. Esperem que aquesta acció del Museu i l'acte esmentat serveixin per posar Rebull a l'alçada artística que es mereix difonent la seva grandesa artística i la seva gran projecció internacional, restituint-lo de l'ostracisme a què l'obra d'aquest insigne escultor sempre ha estat sotmesa per part dels responsables culturals de la ciutat. M'ha semblat que podria ser interessant donar notícia de la història particular d'aquesta obra menor però plena de significació. Un bronze, el guix original del qual, durant un grapat d'anys, dissuadí tres xiquets, quan anaven a berenar a casa dels avis, de realitzar cap mena d'incursió al despatx de l'avi Conrad.

EL PLA LOCAL DE JOVENTUT

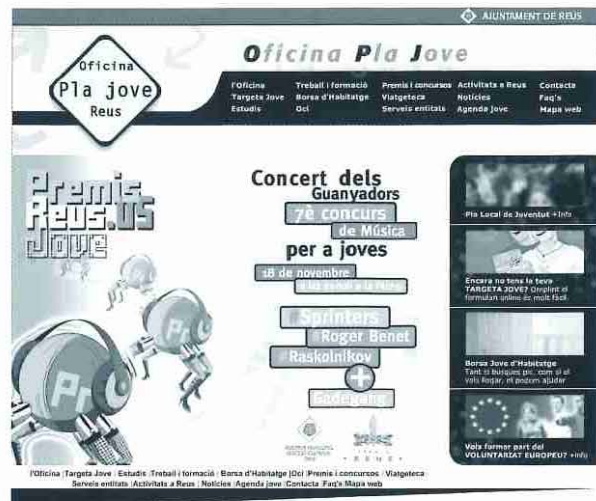
OFICINA PLA JOVE

El Pla Local de Joventut 2005-2007 s'ha definit en un seguit d'actuacions previstes en matèria de joventut per part de l'Ajuntament de Reus.

Aquesta planificació és producte de la cooperació entre les diverses àrees de l'Ajuntament en el marc del Programa Transversal de Joves, una eina de treball de la qual el consistori reusenc es va dotar l'any 2001, en la consciència que les necessitats diverses però interrelacionades dels joves no poden ser resoltes mitjançant l'acció d'un o diversos departaments municipals que treballin de manera aïllada. D'aquell esforç en va sorgir una metodologia de treball conjunt, i un programa d'actuacions vigent des del 2002, amb accions innovadores en matèria de lleure i de formació, que foren els dos eixos prioritzats en aquell moment.

Passats els anys, en una realitat canviant, havia arribat el moment d'actualitzar aquest programa d'actuacions, i calia aprofitar per fer-lo créixer en la dimensió interinstitucional. Durant aquest temps les metodologies transversals s'havien anat escampant i la Secretaria General de Joventut de la Generalitat va prendre la iniciativa de sistematitzar-les. Per facilitar la comunicació i la coordinació, el present Pla Local de Joventut 2005-07 s'ha adaptat a l'estructura que es proposa des de la Secretaria General de Joventut, alhora que en comparteix les prioritats per a aquest mandat: l'emancipació, entesa en un sentit ampli, i la participació. A més, en els diversos passos de l'elaboració d'aquest pla s'ha comptat amb el suport inestimable de la Coordinació Territorial de Joventut de la regió del Camp, i també del Consell Comarcal del Baix Camp i altres instàncies de l'Administració.

Per últim però el més important: calia no oblidar que, millor que ningú, els i les mateixes joves saben quines necessitats tenen, poden identificar quines actuacions seran més efectives, s'organitzen per donar solució a les seves necessitats i finalment, ells seran qui podrà avaluar el nivell d'èxit de les accions que es duen a

VISTA DE LA PÀGINA WEB DE L'OFICINA DEL PLA JOVE.
<http://www.reus.net/plajove/>
 CAPTURA DIGITAL

terme. Aquest pla es basa en la informació provinent dels i les joves recollida en les enquestes i debats del Fòrum Jove, codissenyat amb el Consell de Joves el 2003, i en els grups de discussió i dades quantitatives de l'estudi fet el 2004 en col·laboració amb la Coordinació Territorial de Joventut.

També hi tenen un paper important les entitats i col·lectius juvenils, tant per les actuacions que duen a terme actualment com per la possibilitat de col·laborar-hi per fer realitat els objectius del pla. Finalment, es compta amb el Consell de Joves en la validació del seu disseny i en l'avaluació continuada i final de les seves actuacions. Tanmateix, la participació és un procés no instantani: en el present pla s'han utilitzat els instruments de participació que es tenien a l'abast en aquest moment, però alhora s'han cuidat especialment les actuacions de foment de la participació, per tal que les polítiques juvenils que es desenvolupin en els propers anys puguin ser encara més efectives.

OFICINA DEL PLA JOVE. FOTO: F. X. CABRERO / IMMR.

L'Oficina Pla Jove

L'Oficina Pla Jove posa a l'abast del jovent de Reus tota aquella informació necessària per poder afrontar els seus reptes individuals i col·lectius en tots els àmbits: laboral, formatiu, de lleure, habitatge, etc. Aquesta informació ha de facilitar una millor presa de decisions a partir del coneixement de les opcions existents i, per tant, ha d'afavorir que els joves decideixin en un marc d'igualtat d'oportunitats, en el marc d'una societat d'informació que tendeix a una societat del coneixement.

L'Oficina acull el Servei d'Informació Juvenil que forma part de la Xarxa Catalana de Serveis d'Informació Juvenil de la Generalitat de Catalunya.

Ofereix al jovent d'entre 12 i 30 anys un servei gratuït al qual poden accedir. A més, proporciona un espai de relació i d'atenció personalitzada, i posa a la seva disposició un servei de consulta a través d'Internet, llibres, revistes, guies, etc.

Dins l'Oficina Pla Jove, el Servei d'Informació Juvenil és el punt on els joves poden trobar informació sobre ensenyament, treball, vida social, lleure i cultura,

turisme juvenil... Expedeix carnets internacionals (d'alberguista i estudiant) i la Targeta Jove de Reus (gratuïta), que serveix per obtenir avantatges en serveis de cultura, lleure, transport urbà, comerç, entre d'altres.

L'oficina ofereix cursos i activitats (tallers, concerts, colònies...) durant l'estiu i la resta de l'any, amb la coordinació d'altres departaments de l'Ajuntament. Assessora els joves i les entitats, s'estableixen unes línies de col·laboració econòmica i convenis de col·laboració. Convoca cada any una borsa de voluntaris que permet participar en el programa de Voluntariat Europeu i col·laborar amb entitats sense afany de lucre d'altres països. També convoca diversos concursos (còmic, música) per a joves, dins el marc dels Premis Reus.

En definitiva, es posa a l'abast dels joves tot un seguit d'informacions i recursos útils per orientar-los en múltiples facetes que afecten la seva realitat més quotidiana o poden donar resposta a les seves inquietuds i àmbits d'interès.

EL MUSEU D'HISTÒRIA DE CAMBRILS

GERARD MARTÍ

Director-gerent del Museu d'Història de Cambrils

SUMAR PER CREAR UN NOU MUSEU

Just a l'inici de la democràcia que ara tots gaudim, molts pobles i ciutats de Catalunya van veure néixer centres d'estudis locals que englobaven ciutadans i ciutadanes fortament compromesos amb el patrimoni més proper. Cambrils va ser un exemple més amb el naixement del Centre d'Estudis Cambrilencs el 1978. Amb molta voluntat i no gaires mitjans es va poder començar a recollir un important arxiu i objectes museístics, principalment de caràcter arqueològic i etnològic. A la vegada, s'iniciaren els tràmits per protegir el Molí de les Tres Eres i es finalitzà la restauració de la Torre de l'Ermita iniciada per l'Ajuntament de Cambrils pocs anys abans. Aquest edifici va ser el primer que albergà, a partir de 1985, una col·lecció estable d'objectes arqueològics.

L'evolució social i urbanística de Cambrils a la dècada dels anys noranta del segle XX va permetre plantejar a l'Ajuntament de Cambrils la creació d'un museu que complís les necessàries condicions de seguretat, conservació, catalogació i difusió que s'adaptessin a la Llei de museus de Catalunya de 1990. A més, l'aparició de l'excel·lent conjunt de bronzes romans de la vil·la de la Llosa el 1992, va ser un motiu molt important que impulsà l'inici del projecte Museu d'Història de Cambrils ara fa 10 anys.

Pensat com una xarxa museística que englobés diferents edificis històrics posats en valor gràcies a la seva adequació museogràfica, el museu es va iniciar legalment el 1999 amb la creació de l'Organisme Autònom Municipal Museu d'Història de Cambrils. En ell s'hi sumaven els representants de l'Ajuntament de Cambrils, el Centre d'Estudis Cambrilencs i la Cooperativa Agrícola i Caixa Agrària de Cambrils.

EDIFICIS HISTÒRICS + COL·LECCIONS + ACTIVITATS

Amb la seu central a l'edifici ja municipal del Molí de les Tres Eres, i dues extensions també obertes al públic de forma permanent (Museu Agrícola de Cambrils i Torre de l'Ermita), el Museu d'Història de Cambrils s'estructura inicialment com una xarxa d'espais diferenciats i especialitzats que mostren simultàniament la col·lecció

SALA DELS BRONZES DE LA LLOSA AL MOLÍ DE LES TRES ERES.
FOTO: OLEASTRUM/AMHC.

del museu. L'àmplia distribució d'aquests espais al llarg del territori municipal permet crear una sèrie d'itineraris museístics que potencien la integració del museu i els seus visitants amb la realitat social i cultural del municipi, permetent una fusió de la col·lecció museística amb el patrimoni viu de l'entorn, en un concepte pròxim al d'ecomuseu. La ubicació, per altra banda, de la xarxa museística en immobles de valor històric permet afegir un nou atractiu a les col·leccions del museu, alhora que facilita la recuperació i la rendibilitat social d'aquests espais.

Les col·leccions que es presenten des d'aleshores en aquests espais provenen principalment del fons propi dels tres agents que intervenen en la gestió del museu: l'Ajuntament de Cambrils, el Centre d'Estudis Cambrilencs i la Cooperativa Agrícola i Caixa Agrària de Cambrils. També cal destacar la cessió d'objectes arqueològics procedents del terme de Cambrils i conservats en altres museus com el Museu Nacional Arqueològic de Tarragona i el Museu Comarcal Salvador Vilaseca de Reus. A mesura que s'anaven obrint els edificis, es procedí a fer una crida que motivà a moltes famílies cambrilenques a iniciar un procés de donació d'objectes al museu que encara avui no s'ha aturat i que ha aconseguit superar la xifra de 10.000 peces inventariades al llibre de registre conjunt del Museu d'Història de Cambrils.

Tot l'esforç inicial es concreta l'any 2000 amb l'ingrés del Museu d'Història de Cambrils al Registre de Museus de Catalunya, fet que permet, entre d'altres conseqüències, facilitar l'ingrés al museu local de tots els objectes arqueològics apareguts al terme de Cambrils.

Aportacions

SALA DE MOLES DEL MOLÍ DE LES TRES ERES.
FOTO: FESALMAR/AMHC.

CAMPS DE TREBALL INTERNACIONALS AL JACIMENT DE LA LLOSA.
FOTO: G. MARTÍ/AMHC.

Des d'aleshores s'organitza també un calendari d'activitats conjunt del museu on s'inclouen activitats diverses que tenen sempre com a protagonista el patrimoni col·lectiu que identifica els cambrilencs i les cambrilenques: tallers d'estiu, cursets, portes obertes, excavacions arqueològiques, xerrades, edicions de llibres, exposicions temporals, rutes, camps de treball, taules rodones i un llarg etcètera que permet situar ràpidament el conjunt d'usuaris anuals del Museu d'Història de Cambrils entre les 15.000 i 20.000 persones. Dins aquestes xifres també s'hi troben els visitants, molts d'ells turistes que gaudeixen dels museus com un atractiu més del municipi.

LA NECESSITAT DE FER UN PAS ENDAVANT

Els edificis que formen part de la xarxa museística local del Museu d'Història de Cambrils es troben oberts amb quatre exposicions permanents:

MOLÍ DE LES TRES ERES: "El poblament antic a Cambrils" i "Molí de les Tres Eres: testimoni viu del passat", on es presenten per un costat els orígens de l'ocupació humana de Cambrils gràcies a les restes arqueològiques, i per un altre el funcionament d'un molí fariner hidràulic amb tots els seus elements en marxa.

TORRE DE L'ERMITA: "Un lloc anomenat Cambrils" és l'exposició que ens dona a conèixer la importància de la vila de Cambrils a l'Edat Mitjana, tot ascendint per un dels edificis més impressionants que avui ens recorden aquell passat.

MUSEU AGRÍCOLA DE CAMBRILS: "L'elaboració de l'oli i del vi" ens acosta quines són les tècniques pròpies del tractament de les olives i el raïm, a l'interior de

l'antic celler modernista de la Cooperativa Agrícola de Cambrils.

Poc a poc, el Museu d'Història de Cambrils, adscrit a l'Àrea de Cultura de l'Ajuntament de Cambrils, ha anat agafant pes gràcies al procés de creixement en el que es troba immers el municipi de Cambrils. En els darrers dos anys el Museu ha vist créixer la seva xarxa museística amb la incorporació de la Torre del Port i de la vil·la romana de la Llosa. De ben segur que no es tancarà aquí la xarxa d'edificis gestionats pel museu. Tot i que avui ja es poden visitar de forma intermitent, en un futur pròxim es podran obrir amb horaris fixos de forma permanent, la torre com un espai dedicat al patrimoni marítim i la vil·la amb una adequació museogràfica que complementi els itineraris guitats inaugurats l'any 2003.

A la vegada el museu continuarà sent un organisme al servei de les diferents iniciatives que pretenguin dinamitzar el patrimoni cultural i donar-lo a conèixer a tothom, especialment als escolars, com ja s'ha demostrat amb la col·laboració als projectes *L'escola passeja per Cambrils*, *L'escola adopta un monument*, *Rutes ecoturístiques de Cambrils*, *Encambrila't...*

Amb l'objectiu de valorar més enllà de l'àmbit local el nostre patrimoni, el Museu d'Història de Cambrils en els darrers mesos ha ampliat el seus horitzons d'actuació. Així ha estat un dels membres fundadors de la Xarxa de Turisme Arqueològic a nivell estatal i també s'ha adherit a la Ruta Agrària Modernista a nivell de tot Catalunya. Tota aquesta activitat ha de permetre crear una institució museística al servei dels ciutadans i ciutadanes de Cambrils i útil per a les oportunitats i objectius que ens esperen al nostre municipi al segle XXI.

ÀGUILA VERSUS ÀLIGA

RAMÓN AMIGÓ

INFORMATIU MUSEUS 10

L'ÀLIGA DE REUS. FOTO: JOAN RIUS / PRAGMA.

Àguila deu ser la paraula més correcta per designar el gran ocell rapinyaire, robust, corpulent i majestuós, un dels senyors del cel que tenim immediatament damunt del cap, no del cel dels sants i els àngels. És la forma més pròxima a *aquila*, el mot primitiu llatí del qual es va servir el català, sense gairebé cap modificació. Al costat d'aquesta paraula que podríem qualificar de primmirada, ortodoxa i sàvia, n'hi ha una altra que se li assembla en gran manera. Fet i fet, té els mateixos sons, però col·locats en un ordre diferent. Bàsicament, la *ela* de l'última síl·laba s'ha traslladat a la segona síl·laba, i aquella *g* [gue, velar oclusiva sonora, no palatal fricativa, segons els lingüistes acadèmics] de la segona ha ocupat l'últim lloc. Hi ha hagut, doncs, un simple intercanvi del fonema *g* [gue] pel d'*ela*, i el d'*ela* pel de *g* [gue]. Una senzilla metàtesi, una de les moltes que es produeixen en el llenguatge corrent. Precisament el Diccionari aporta el substantiu *àguila* per il·lustrar la definició de la paraula *metàtesi*. Aquesta duplicitat fonètica ja la vaig fer observar al meu recull de noms de Reus (1988), quan vaig dir que la gent, quan anomena el carrer de l'Àguila, pronuncia d'una manera o de l'altra. Fins i tot això quedava il·lustrat amb els

exemples documentals setcentistes que vaig aportar: Àguila, any 1776, i Àliga, any 1799. Cada amanuense optava per l'ortografia que li semblava millor —o que li era més familiar— per referir-se al mateix carrer, sense que incorreguessin en un despropòsit lingüístic. El Diccionari anota "*àguila*" i dóna cinc accepcions de la paraula; i també fa una entrada per "*àliga f. àguila*". És a dir: un mot és equivalent a l'altre.

Gent molt entesa en aquests temes tan complexos de la llengua afirma que l'opció més allunyada de l'original llatí, és a dir, l'opció amb metàtesi, és més freqüent que l'altra. Hi ha un major nombre de persones a la majoria de comarques del país, tant d'individus il·lustrats com de literats, i ja des d'èpoques remotes, que no parlen sinó d'*àliga*. Això mateix van fer Ezequiel Gort i Salvador Palomar quan van publicar un llibre (*L'Àliga de Reus*, La Creu Blanca, 1996) per estudiar l'àliga reusenca.

Podria ser que, a partir de l'aparició d'aquest llibre, el plenari de l'Ajuntament de Reus hagués pres la decisió de donar el nom d'aquest element d'animació de les celebracions d'alegria popular a un carrer del barri del mas del Vilanova (millor que "*Mas Vilanova*", una

ÀGUILA DECORATIVA. FOTO: JOAN RIUS / PRAGMA.

forma mutilada per haver-li eliminat la preposició i l'article definit [del] que sempre havia conservat la veu popular genuïna) per fer companyia als carrers dels Gegants, dels Nans, de la Mulassa, del Ball de Diables, dels Castellans i dels Grallers.

Als que van prendre el determini, no els devia semblar que duplicaven un nom, que donaven a un carrer el mateix nom que un altre carrer ja duïa. Si van pensar que la metàtesi *Àliga* < *Àguila* salvava la situació, ho van pensar a la lleugera. En general, la gent no vocalitza tan acadèmicament perquè la diferència salti a l'orella de qui escolta. O, dit altrament, no acostuma a haver-hi orelles tan fines perquè captin la minúscula discrepància. Ni tan sols llegint no és fàcil d'observar si la *gu* va al davant o s'ha convertit a *g*, al darrere. Només els revisors de proves d'impremta llegeixen lletra per lletra; altrament, tothom llegeix per grups de lletres, o, fins i tot, per grups de paraules quan, d'un sol cop, la mirada els abasta.

Va ser una decisió encertada de completar en un mateix sector urbà el nom de les figures que, de tant en tant, surten al carrer a distreure el veïnat i, sobretot, a divertir els infants. Però hauria estat aconsellable de posar-hi algun detall diferenciador. El mateix llibre que he citat fa un moment en certa manera el proposa quan parla —més d'un cop— de l'àliga festiva. El carrer de l'Àliga Festiva no s'hauria pogut confondre mai amb el carrer de l'Àguila. Ara, en canvi, la confusió no és tan sols possible, sinó fàcil i tot. És cert que no viu gaire gent ni a l'un ni a l'altre d'aquests carrers però algú pot haver d'anar a l'un o a l'altre i, si ha de preguntar on és el que ell vol, és possible que una resposta —fins i tot donada

amb la millor voluntat d'aquest món— el desencamini. Un altre adjectiu diferenciador hauria pogut ser el carrer de l'Àliga Austriacista. No oblidu que Gort-Palomar expliquen que l'àliga reusenca és anterior a la derrota de Carles III, l'Arxiduc; però, no hi fa res. A Reus, l'àliga va agafar un major valor simbòlic pels volts de 1714. Va ser quan després dels ferros d'alguns balcons s'acabaven amb el cap d'una àguila, per demostrar la simpatia que aquell propietari sentia per la causa dels Àustria, vençuda. I tampoc no es pot excloure que l'antic carrer, el de l'Àguila, que no sabem que existís abans de la victòria filipista, no hagués rebut el nom com a testimoniatge d'admiració per als Àustria, o per la imatge —pintada, o gravada, o construïda amb qualsevol material sòlid— d'una àguila que un veí hi exhibís amb aquella intenció. L'explicació que hi dona Gras y Elías ja va més o menys en aquesta direcció; però l'aporta amb un to innocent, o la dissimula per alguna raó: que s'hi exhibia una àguila monumental que uns veïns de Pratedip havien caçat.

No sé si el carrer de l'Àguila quedarà afectat per la remodelació d'aquell sector ciutadà batejat com del Carme, un projecte que ha desencadenat protestes de veïns del carrer del Vent. Potser sí que hi quedarà i potser desapareixerà i tot. Si fos així, els edils municipals hauran pensat que, quan s'hagi realitzat aquell propòsit, tornarà a quedar un sol carrer de l'Àliga. Hauran estat previsors. Però no hi hauria fet res que, entretant, dissimuladament, s'hagués manifestat un sentiment antiborbònic que em sembla que és bastant generalitzat per entre la gent —potser escassa— que pensa en política nacional i aspira a un alliberament —si més no a l'estil preborbònic— de la nostra terra.

UN INFORME ECONÒMIC DEL 1867 SOBRE ELS CAPS DE PARTIT JUDICIAL DE LA PROVÍNCIA DE TARRAGONA

JOSEP M. T. GRAU PUJOL
Historiador i arxiver

VEREMA ALS PRIMERS
ANYS DEL SEGLE XX. FOTO: RAMON VIDIELLA / FMR.

INFORMATIU MUSEUS 12

Una de les institucions econòmiques més importants de la demarcació a l'inici del segle XIX fou la Junta d'Agricultura i Comerç, que a la darrereria de la mateixa centúria es dividiria en dues cambres separades segons el sector productiu.

Encara que no totalment, hom pot consultar el seu fons a l'Arxiu Històric de Tarragona, el qual amida tretze metres lineals i abasta una cronologia dilatada, del 1806 al 1944.

A banda de la documentació interna de la institució, fruit del seu propi funcionament, com són les actes, els llibres de comptabilitat, eleccions i renovació de càrrecs, correspondència, expedients personals, etc., hi ha les sèries d'estadístiques, tant de preus com de conreus o producció (els censos de bestiar, major i menor, s'inicien el 1837).

No hi manquen dades sobre l'estat de les vinyes durant la plaga fil-loxèrica (des de 1880) i la replantació de ceps americans (1879-1881), redactades per la comissió provincial contra l'insecte. Altres expedients a considerar són els de les conferències agrícoles (1876-1880) i els de foment de la població rural.

En la secció de comerç podem trobar notícies sobre el repartiment del subsidi de comerç (1825-1859) i

sobre comunicacions (ferrocarril i carreteres). Dins de la secció d'indústria hi ha innovacions en la tècnica agrària (maquinària) i expedients d'aigües.

Altres aspectes són els dossiers de participació i propaganda de les exposicions universals (segle XIX) i els mesuradors de bótes.

Entre els historiadors que l'han treballat destaquem Pedro Heras i Carles Mas.¹ En el camp de la història econòmica de l'època contemporània, hem de destacar els treballs de Pere Anguera Nolla, sobre Reus,² i –darrerament– els de F. X. Belvis Costes i J. J. Grau Folch, *Notes per a una història econòmica de la Terra Alta al segle XIX 1787-1920*,³ sense oblidar els realitzats per Josep Sánchez Cervelló per a la Ribera d'Ebre.

En aquesta línia, i amb la voluntat d'aportar nous documents de caràcter general, publiquem avui un petit informe de l'any 1867 referit a la demarcació de Tarragona, localitzat en el fons ja esmentat de la Cambra Agrària. No inclou xifres, com Pasqual Madoz fa en el seu diccionari, però ens dóna una visió real sobre la realitat econòmica de cada vila i ciutat que aleshores eren capital de partit judicial.

En conjunt, en els vuits partits judicials tarragonins, el sector predominant era el primari, amb una forta especialització vitícola, a més de la fruita seca i

Aportacions

l'olivera. Bona part de la poca indústria existent era transformadora del vi en aiguardent, tret de Reus, Valls i Tarragona, on existien tallers tèxtils i alguns de metal·lúrgics. Hi ha poblacions on no hi ha cap establiment fabril, com Falset, Gandesa i el Vendrell, i en d'altres on són testimonials (Montblanc).

Respecte al comerç, l'objectiu principal és el relacionat amb el proveïment local i comarcal, sovint amb productes artesanals. Reus i el Vendrell exporten vi i derivats, i la primera a més avellanes i ametlles. Tarragona aprofita l'existència del port i Tortosa el pas del riu Ebre.

Informe de 1867 sobre l'economia de les poblacions capitals de partit judicial, redactat per la Junta Provincial d'Agricultura i Comerç de Tarragona (AHT, fons Cambra Agrària):

"Ilustrísimo Señor Gobernador de la provincia. / Ilustrísimo Señor. / Esta Junta en cumplimiento a lo dispuesto por vuestra merced, con fecha 11 de enero último, para que la misma le manifieste la importancia de cada una de las poblaciones cabezas de partido de la provincia, en su industria, comercio y agricultura, tiene el honor de informar lo que sigue:

- Tarragona: Su agricultura es menos importante que la de otras poblaciones de la provincia, aunque tiene sobre 400 hectáreas de regadío de primera calidad. / La industria de esta capital consiste en una fábrica de hilados y tejidos de algodón, dos fundiciones de hierro y varias fábricas de aguardientes, donde se elaboran acaso los espíritus más finos de España. / En cuanto a comercio es la población más importante de la provincia, debido también al puerto que tiene, y que puede considerarse como uno de los más seguros del Mediterráneo.

- Reus: La agricultura está representada por un termino municipal bastante dilatado y feraz, y en general perfectamente cultivado, con bastante regadío y un otro plantío de olivos, avellanos. / La industria es la más notable de la provincia, consiste en dos grandes fábricas, y muchas pequeñas de hilados y tejidos de algodón y alguna de seda, bastante adelantada, diferentes de curtidos de pieles, una fundición de hierro y algunas fábricas de aguardiente, mucho menos importantes que las de Tarragona. / En cuanto al comercio, el de Reus esta reducido a la exportación de vino y avellanas por el puerto de Tarragona.

- Valls: La agricultura de esta villa, está representada por una producción bastante considerable de vino y avellanas,

con bastantes terrenos de regadío. / Tocante a industria es la segunda población de la provincia, puesto que tiene varias fábricas de algodón y algunas de aguardientes, aunque de escasa importancia. / Su comercio se reduce al mercado de los frutos del país, y es el depósito de los efectos que necesitan algunos pueblos de su comarca.

- Montblanch: Su agricultura consiste casi exclusivamente en vinos inferiores para destilar. / Su industria se reduce sólo a alguna fábrica de aguardiente. / Y en cuanto a comercio, es mercado de los pueblos comarcanos, y de bastante contratación en aguardientes.

- Vendrell: Su agricultura es poca, no tiene industria, y su comercio se reduce al de los frutos del país, que consisten únicamente en vinos destinados a la isla de Cuba.

- Falset: Su agricultura está representada por los vinos más ricos de Cataluña, y produce almendras y avellanas. / Carece de industria. / Y es mercado del Priorato.

- Gandesa: Su territorio en cuanto a agricultura, produce una cantidad considerable de aceite, almendra, cereales y algún vino. / Carece de industria. / Y es mercado también para sus pueblos comarcanos.

- Tortosa: Su agricultura está representada por una huerta estensa y feraz, que produce cereales, y cerca del litoral, algun arroz que cada día va en aumento, así como hay también muchos olivares, siendo como el vino. / Carece de industria. / Tiene algún comercio, aunque pequeño, por su situación sobre el Ebro, y es depósito de algunas maderas y granos procedentes de Aragón, y del Alta Cataluña.

Dios Guarde. / El vicepresidente, / El secretario general [signatura]."

¹ Viticultura i fil·loxera a l'últim terç del segle XIX: el cas de les comarques de Tarragona. Tarragona, 1994.

² Informes sobre l'economia reusenca del segle XIX. Reus, 1985; i *Economia i societat al Baix Camp a mitjan del s. XIX*. Tarragona, 1982; sense oblidar els treballs del també reusenc Josep Iglèsies i Fort sobre estadístiques de conreus i de població.

³ "Notes per a una història econòmica de la Terra Alta al segle XIX. 1787-1920", a *Segones Jornades d'Estudi a la Terra Alta*. Batea, 1998, p. 243-278.

EL PERQUÈ DE TOT PLEGAT

JOAN ABELLÓ

Director de les jornades dedicades a Joan Rebull

El fet de plantejar des de l'Institut Municipal de Museus de Reus la realització d'un curs dedicat a la figura de Joan Rebull cal considerar-lo un esdeveniment de gran rellevància. Després de converses amb la direcció del Museu d'Art i Història, es va arribar a una proposta final, fonamentada en les reflexions que tot seguit exposaré.

En primer lloc, cal dir que els objectius del curs són que els participants assoleixin uns coneixements de l'època de les avantguardes històriques, a través de la discussió de diversos aspectes de l'obra inicial de l'artista Joan Rebull. Inicis que transcorren entre el dolor i l'entusiasme, l'avantguarda i l'experimentació i el primitivisme del classicisme, entre tres guerres europees que marquen i defineixen el seu itinerari artístic i vital, a més de dificultar l'estudi de la seva obra, dispersa i sovint destruïda pels esdeveniments històrics i l'obligat periple erràtic de l'artista.

Es debatrà l'obra d'aquest primer període denominat heroic, per les múltiples realitzacions en un breu termini de temps i en contra de múltiples adversitats, sobretot per la manca de recursos per al desenvolupament del seu projecte artístic. Rebull, sempre aixoplugat sota institucions constituents del que s'ha denominat la societat civil catalana, trobarà la possibilitat d'emmarcar la seva estratègia artística a través d'un grup, Els Evolucionistes, creat el 1918, que amb un mínim programa de dissidència de l'art oficial ocuparà espais d'exhibició i organització fins al 1932.

La pràctica artística de Rebull, que entenia l'art com una totalitat, veritat que compartia amb diversos moviments estètics del seu temps, com és ben sabut no es va limitar a l'escultura. Se li coneixen en aquesta època, pintures i dibuixos –allunyats i independents de la pràctica escultòrica– i inclús dedicació a les arts aplicades o sumptuàries, com la joieria. 22 especialistes d'àmbit europeu analitzaran la totalitat del seu compromís artístic i cívic, en l'aniversari d'una de les seves intervencions públiques més controvertides: la conferència –acció en el Centre de Lectura de Reus, del 22 de maig de 1929.

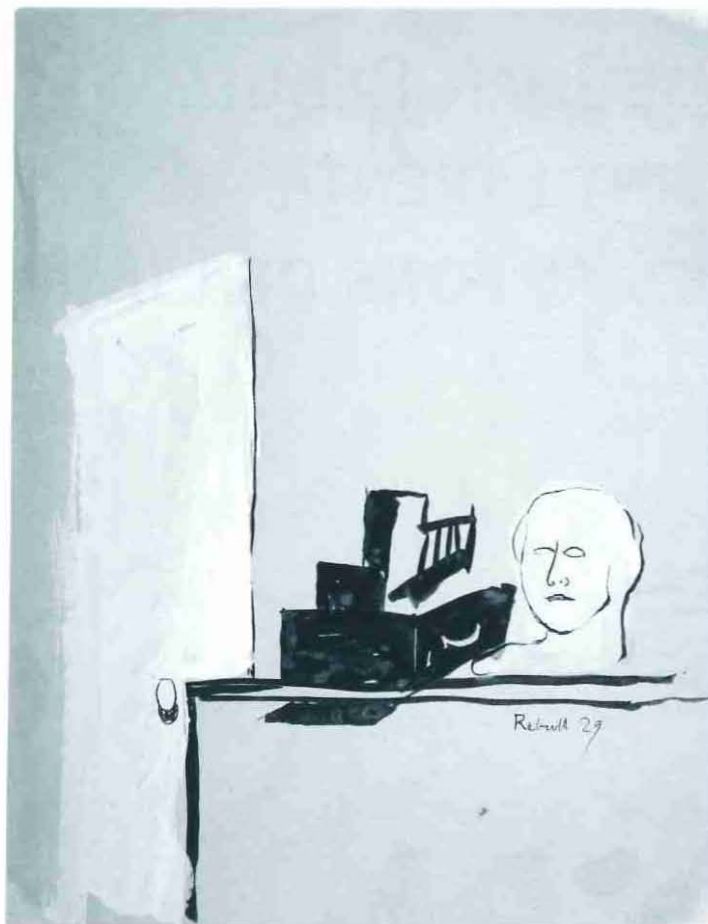
El curs, que vol ser d'alta divulgació, està dirigit a postgraduats, alumnes universitaris, professors d'ensenyament mitjà, artistes, crítics d'art i comissaris i, en general, a tots aquells interessats –ciutadanes i ciutadans– en el coneixement i gaudi de les arts.

La proposta de curs parteix de la darrera exposició monogràfica que se li ha dedicat i que permet fer un itinerari plàstic a través d'aquesta època i de les seves tendències. Un dels efectes positius de l'exposició "Joan Rebull. Años 20 y 30" (30-IX-2003/19-I-2004, Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía, Madrid) ha estat la relectura i descobriment d'aquest període inicial de l'artista, i el renovat interès demostrat per la vàlua de la seva obra. El curs vol ser una aportació històrica i una discussió pública de la validesa de les propostes inicials de Rebull durant les primeres dècades del segle XX, i una anàlisi de la seva polimòrfica personalitat com a artista i ciutadà.

No s'ha d'oblidar que Rebull fou membre electe de la Diputació Provisional de la Generalitat de Catalunya que s'encarregà de redactar l'Estatut l'abril de 1931, en les constituents catalanes, i que era simpatitzant d'Estat Català.

Múltiples activitats públiques d'aquesta època ens informen d'una actitud enormement equidistant dels artistes i intel·lectuals enfront del compromís cívic. La bohèmia modernista desapareix davant l'emprenedora i constructiva generació noucentista, el successiu recanvi generacional coincidirà amb l'adveniment dels *ismes*, clàssics i d'avantguarda. Rebull assumeix clars i evidents compromisos públics i polítics, de caràcter cultural, en el sector de dinamització artística i renovació pedagògica en l'àmbit de les arts, durant el període de la Generalitat republicana, i de salvaguarda del patrimoni cultural en el colofó revolucionari, entre 1936 i 1938.

Els seus col·legues, i ell mateix en l'avantguarda de la lluita, obligaran a la primera administració autonòmica catalana contemporània a traspasar les seves competències organitzatives sobre les cèlebres exposicions de primavera, als propis artistes, que

DIBUIX DE JOAN REBULL, NÚM. INV. 12.727. FOTO: F. X. CABRERO / IMMR.

figuraran en les juntes directives del certamen, durant l'interregne republicà. No cal oblidar que Rebull va formar part d'elles i va rebre d'elles els primers premis que consolidaran la seva incipient carrera artística, el 1923 –abans de la reforma– i més tard el 1938, aquesta vegada en un certamen estatal, a més d'adquisició d'obra.

Fou nomenat vocal tècnic en representació de la Generalitat de Catalunya a la Junta de Museus, en substitució de Santiago Rusiñol, mort a Aranjuez el 14 de juny de 1931, ocuparà el càrrec de 1931 a 1935. La Junta, durant el mandat de Rebull, va emprendre grans projectes. Per citar-ne alguns: l'adquisició de la famosa Col·lecció Lluís Plandiura, l'obertura del Palau Reial de Pedralbes com a Museu de les Arts Decoratives, la inauguració del Museu d'Art de Catalunya en el Palau Nacional de Montjuïc, i l'organització de les exposicions de primavera, que es realitzaven de forma intermitent des de 1891. Rebull participarà en la de 1923, abans que la Dictadura de Primo de Rivera l'abolís, i gestionarà les posteriors del període republicà, fins al 1935, la de 1936 no es va realitzar i la de 1937 fou organitzada per la UGT i la CNT.

Va defensar sempre el mètode directe, per a la realització de la seva obra i davant dels seus alumnes, en les dues ocasions (1935-1938 i 1962-1964) que es va dedicar a la docència, i consegüentment ho exercirà fins quan les pròpies forces li varen permetre. Aquesta característica coincideix amb els supòsits acceptats i defensats per les avantguardes històriques i qui a Catalunya ho va dur a la pràctica, per quan concerneix a l'escultura, fou l'anomenada Generació de 1917.

La proposta es presenta com la primera activitat que ofereix el Museu d'Art i Història de Reus d'un seguit d'accions encaminades a divulgar i estudiar la figura de Joan Rebull i la seva obra. El museu ja compta amb moltes peces de l'època estudiada i de posteriors i de ben valuoses de l'artista, a partir del llegat de 1997 i de puntuals adquisicions, i que en absència d'una fundació, que injustament mai se li va dedicar, té la voluntat d'erigir-se en l'ens que garanteixi la permanent difusió, salvaguarda i estudi de l'obra d'aquest prestigiós artista, un dels nostres artistes paradigmàtics del segle XX, que va saber mantenir sempre un contacte constant amb la ciutat, malgrat el seu periòdic i convuls allunyament.

LES OBRES DE JOAN REBULL DELS ANYS VINT I TRENTA CONSERVADES AL FONS DE L'IMMR

MARC FERRAN

Director del Museu d'Art i Història de Reus

INFORMATIU MUSEUS 16

Tot i la importància que Joan Rebull va tenir per a la seva ciutat –en què el seu ascendent sobre molts dels seus conciudadans lligats a la cultura fou notable–, la seva obra no va estar ben representada en el museu, tal i com es mereixia, fins després de la seva mort, quan ell mateix –per via testamentària– va llegar a la ciutat la major part de les obres i els materials que romanien al seu taller. Aquest llegat, que estava sota la custòdia de la seva vídua, va ser dipositat l'any 1997 a l'aleshores Museu Comarcal Salvador Vilaseca. Fins aquell moment, la col·lecció rebulliana del museu estava formada per tretze peces, dues de les quals eren dibuixos i la resta escultures originals o models de guix, com ara la de la *Pastoreta*, la del *Triptòlem* o la de *Pau Casals*... L'any 1997, doncs, van ingressar un total de cent vint-i-dues obres procedents, totes elles, del seu taller. Retrats, escultures de mida natural i relleus integraven un conjunt de format heterogeni i realitzats, majoritàriament, en guix. De fet, bona part d'aquestes peces són els models d'obres ja conegudes de Joan Rebull. També, però, ens trobem amb obres originals i d'altres d'inacabades, que corresponen a treballs de recerca i a processos creatius interromputs

quan la realització encara no havia arribat al final. D'aleshores ençà, la col·lecció s'ha engrandit amb tres noves incorporacions: un dibuix de l'any 1929, el retrat de bronze titulat *Àngela* (1917), de la col·lecció Riera i dipositat per la Generalitat de Catalunya, i un *Autoretrat* (1919), que la seva filla ha dipositat a l'Institut Municipal de Museus de Reus i que confiem que –ben aviat– tinguem la capacitat econòmica per poder-lo adquirir.

Un dels conjunts més interessants és el de les peces que cronològicament se situen entre el seu inici com a escultor i la dècada de 1930. Del seu període d'aprenentatge són els retrats del *Sr. Montserrat* (1915), de bronze –també conservem el model de guix–, de *Josep Güell i Mercader* (1916), de guix, i d'*Àngela* (1917) –del qual també tenim el model de guix. Els dos primers van ser a la primera exposició d'obres de Rebull que es va portar a terme l'any 1916 al Centre de Lectura de Reus. Són obres que encara estan impregnades de clares influències rodinianes o de l'escultura de fi de segle –postulats estètics dels quals aviat renegarà, tot situant-se'n a les antípodes.

Les obres de Joan Rebull...

NU DE NOIA, NÚM. INV. 10.285.
FOTO: F. X. CABRERO / IMMR.

Seguint l'ordre cronològic, tenim l'*Autorretrat* de l'any 1919. És una de les peces més interessants que en aquest moments s'exposen al Museu d'Art i Història. És una obra en què es veuen reflectits els fonaments de la seva concepció escultòrica. D'anys posteriors hi ha tres retrats més, una modalitat escultòrica que Rebull va practicar des del seu inici. En concret són tres models de guix: dos retrats d'*Anna*, un de l'any 1928 i l'altre del 1933, i el retrat de *Maria Roser Seix*, del 1935, del qual en va fer una versió en pedra policromada.

D'obres de cos sencer, la col·lecció en conserva des de l'any 1985 una terracota, lligada a la producció que va realitzar Rebull al principi dels anys trenta a redós de l'Organització Joan Merli (creada el 1930 per estimular el mercat de l'art). És una escultura de petit format, de la qual el primer que ens crida l'atenció és la seva espontaneïtat, talment com si fos un esbós. Com a peces de cos sencer també tenim el guix original de *Dona nua*, realitzada pels volts de 1934 –s'hi insinua el moviment amb la posició dels braços mig alçats i la curvatura del cos a causa del recolzament de la figura sobre la cama esquerra–, i el model de guix de l'escultura *Nu de noia* (c. 1933).

D'aquesta tria, les dues obres més rellevants són *La gitaneta* (1933) i *Cap de càntir* (1934). Amb *La gitaneta* Rebull va guanyar l'any 1938 el premi Damià Campeny de la Generalitat de Catalunya. Posteriorment en va fer una versió en pedra que actualment és exposada al Museu Nacional d'Art de Catalunya. Tot i l'evident classicisme en la seva factura, manté els trets que van caracteritzar l'obra de Rebull durant aquest període, amb la influència de l'escultura egípcia: la frontalitat de l'obra i l'ús del recurs dels ulls pintats. Quant al *Cap de càntir* (1934), Joan Rebull enforteix la fidelitat als seus postulats i, si el comparem amb *La gitaneta* –tot i que va ser realitzat un any més tard–, sembla voler retornar als moments més arcaics de la seva obra. Fidel a ell mateix, doncs, va saber plasmar en la representació del nen la seva tendresa, tot i que despullada de la superficialitat i l'anècdota del sentimentalisme. D'aquesta etapa també cal assenyalar dues peces més. D'una banda, el relleu en guix *Escena amb figures* (1931-1940), del qual no se'n coneix cap versió en matèria definitiva, i un dibuix (1929) a tinta i guaix, que fou realitzat en el moment en què Rebull va fer una aproximació a les avantguardes i va rebre la influència del seu amic Pablo Picasso.

LA COL·LECCIÓ JOAN REBULL DE L'INSTITUT MUNICIPAL DE MUSEUS DE REUS

RAQUEL APARICIO

Documentalista de l'IMMR

INFORMATIU MUSEUS 18

El fons d'art de l'Institut Municipal de Museus de Reus (IMMR) compta amb una notable col·lecció d'obres de l'escultor Joan Rebull i Torroja (1899-1981), notable no només pel seu volum –cent trenta-vuit peces en total– sinó també pel seu valor artístic.

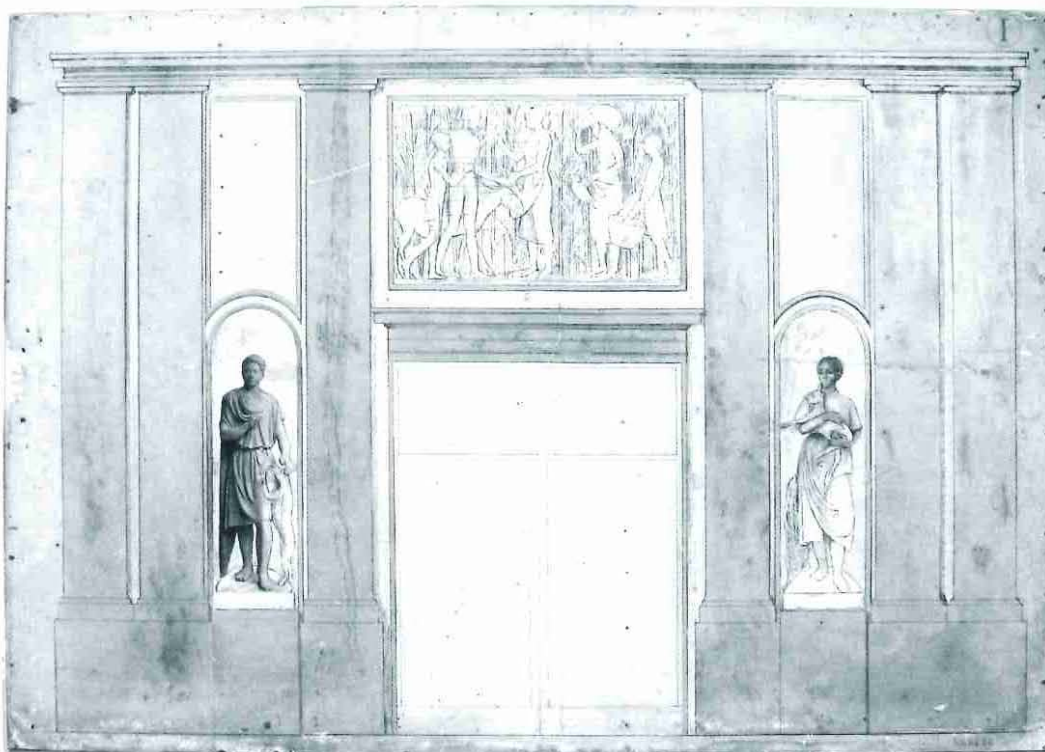
Als anys vuitanta, el museu comptava amb tretze obres de l'escultor Joan Rebull. Tres retrats: els busts en guix d'*Àngela* (1917) i de l'escriptor i polític *Josep Güell i Mercader* (1916) i el bust en bronze d'*El senyor Montserrat* (1915). Set escultures: una de fang, *Dona asseguda* (c. 1930-1935); tres de guix policromat, *La Pastoreta* (1951), *El pare Sadurn dels ocells* (1958) i el grup escultòric *Triptòlem* (c. 1961-1970), i tres de guix sense policromar, la seva filla *Cristina* (1953), el retrat de *Pau Casals* (1975) i una *Dona nua ajaguda* (1920-1981). El lot es completava amb l'obelisc de guix *Oda a Barcelona* (1962) i dos dibuixos de nus femenins (1960).

Al començament de 1997, quan la seva vídua va dipositar al Museu de Reus un total de cent vint-i-tres obres més, la col·lecció reusenca de Rebull va assolir ja una gran importància. Fou en aquell moment que s'aconseguí reunir una de les col·leccions més importants de l'escultor, tot adquirint el nivell que li pertocava com a fill il·lustre de la ciutat. Aquest dipòsit

corresponia, bàsicament, a les peces que l'artista havia deixat al seu taller. Es pot entendre, doncs, que els materials emprats siguin molt majoritàriament el guix (en cent disset peces) i l'argila (en cinc peces). Hi ha un predomini de models previs a la concreció definitiva de les obres, però també comptem amb alguns originals de gran valor, com el de *La gitana* (1933) i el del *Cap de Càntir* (1934); juntament amb obres inacabades tan destacables com el retrat en bust de *Nina Ricci* (c. 1949).

Aquesta donació inclou cinquanta escultures, seixanta-un retrats en bust, una màscara mortuòria, cinc medalles, dos motlles, tres relleus i un dibuix-projecte. La temàtica, molt homogènia, ens mostra un estudi minuciós de la figura femenina a través dels seus nus, com veiem a les escultures en guix originals *Nu* (1973) i *Nu ajagut* (1980), a l'alt relleu, també original, *Dona ajaguda* (c. 1958); i als models de guix d'escultures ja conegudes, com *Nu de noia* (c. 1933), *Dona nua* (c. 1934), *Nu femení* (1951), *Costa Brava* (c. 1962) i la *Venus de S'Agaró* (1969), entre d'altres.

El retrat és present, també, de forma molt generalitzada dins aquesta donació, amb un total de seixanta-sis obres. D'aquestes, dues són models d'argila, el *Retrat de dona (jove de Carles Riba)* (1940-1945) i la *Nena de les trenes. Retrat de Carmina Monton Romans*

DIBUIX DEL PROJECTE DECORATIU PER AL FRONTAL D'UNA PORTALADA. JOAN REBULL. NÚM. INV. 13.225.
FOTO: F. X. CABRERO / IMMR.

(1962). Dels altres seixanta models de guix destaquem el *Retrat d'Anna* (1928), el *Cap de noia* (1933), la *Nena amb trenes* (1943), el *Retrat de Gemma Pérez de Oleguer* (1949), el de *Josep de Togores* (c. 1952), el *Retrat de Cristina* (1953), el *Retrat d'Elvíra* (c. 1955), el *Retrat de Pepita Jové* (1962) i el de *Frederic Mompou* (1967).

Joan Rebull va tractar també la temàtica religiosa, com podem veure en diferents escultures de marededéus, sants i apòstols. D'entre elles, podem destacar les peces en guix de *Sant Joan Baptista* (1970), *Sant Ramon de Penyafort* (c. 1973) i *Sant Jordi* (1977), a més del retrat en bust, també de guix, de *l'Abat Anton M. Marcet* (1949).

De la resta de la donació de 1997, podem destacar l'escultura en guix *Maternitat* (1960), els models de la qual van ser la seva esposa i el seu fill Raimon; les dues versions de *La Pubilla* (1965), i els relleus *Escena amb figures* (c. 1931) i *La collita* (c. 1961-1963).

Com ja hem dit, també fou donat un dibuix de Rebull –corresponent a un projecte decoratiu per al frontal d'una portalada– que, després d'un complicat procés de restauració en què es va haver de separar el paper d'un suport de fusta sense valor, s'ha incorporat darrerament al fons de l'IMMR. L'obra, de grans

dimensions (102 x 151 cm), pertany a un encàrrec realitzat entre 1940 i 1950 i ens mostra un predomini del blau i del blanc. A la part superior de la porta hi ha el dibuix d'un relleu de temàtica rural, *La collita* (1963), que representa una escena d'homes i dones treballant al camp, sobre un fons de canyissar i amb un ase entremig dels personatges. Flankejant la porta, hi ha dues escultures dins de fornícules: a la dreta, una pastoreta amb un anyell als braços i, a l'esquerra, un personatge masculí amb un gos que li puja per la cama i que podria correspondre a un sant. El projecte de les dues escultures fou realitzat a partir de la tècnica del *collage*, ja que aprofita fotografies de dissenys seus, retallades i enganxades al paper, per dibuixar-hi al damunt la figura definitiva.

Més recentment, s'han incorporat dues noves peces de l'artista. El gener de 2003, la Fundació Cultural de Reus Pedrol Rius va fer donació al museu d'un dibuix a tinta i guaix, realitzat per l'escultor el 1929. Hi veiem una porta blanca, un bust de dona, també en color blanc i unes estructures negres al centre. El gener de 2005, el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya ha fet el dipòsit del bust en bronze *Àngela* (1917), obra acabada del model en guix que, com ja hem dit més amunt, també es conserva al fons Rebull de l'IMMR.

CURS "JOAN REBULL I LES AVANTGUARDES. ANYS 20 I 30"

PROGRAMACIÓ

Centre de Lectura, del 4 al 8 d'octubre de 2005

PRIMER DIA, dimarts 4 d'octubre

Joan Rebull i Els Evolucionistes, amic d'artistes i de poetes

- 9.00 h Presentació i recepció dels inscrits
- 9.30 h Joan Abelló Juanpere
- 11.00 h Pausa
- 11.30 h Francesc Fontbona de Vallescar
- 13.00 h Pausa
- 13.30 h Juan Manuel Bonet

- 16.30 h Josep Miquel García
- 18.00 h Pausa
- 18.30 h Taula rodona coordinada per Joan Abelló Juanpere. Ponents: Joan Abelló Juanpere, Juan Manuel Bonet, Francesc Fontbona de Vallescar, Josep Miquel García i Àlex Susanna

SEGON DIA, dimecres 5 d'octubre

Joan Rebull i la nova figuració

- 9.30 h Josefina Àlix
- 11.00 h Pausa
- 11.30 h J. Corredor-Matheos
- 13.00 h Pausa
- 13.30 h Teresa Camps

- 16.30 h David Figueres
- 18.00 h Pausa
- 18.30 h Taula rodona coordinada per Joan Abelló Juanpere. Ponents: Josefina Àlix, Teresa Camps, J. Corredor-Matheos, David Figueres i Daniel Giralt-Miracle

TERCER DIA, dijous 6 d'octubre

Joan Rebull polític de la Generalitat de Catalunya republicana (gestió cultural i salvaguarda del patrimoni)

- 9.30 h Maria Josep Boronat i Trill
- 11.00 h Pausa
- 11.30 h Antonio Salcedo Miliani
- 13.00 h Pausa
- 13.30 h Jaume Massó Carballido

- 16.30 h Rosa M. Ricomà
- 18.00 h Pausa
- 18.30 h Taula rodona coordinada per Joan Abelló Juanpere. Ponents: Maria Josep Boronat i Trill, Jaume Massó Carballido, Rosa M. Ricomà, Antonio Salcedo Miliani i Mercè Doñate

QUART DIA, divendres 7 d'octubre

Joan Rebull, escultor: vigència i salvaguarda de l'obra

- 9.30 h Marc Ferran
- 11.00 h Pausa
- 11.30 h Salvador Juanpere
- 13.00 h Pausa
- 13.30 h Assumpta Rosés

- 16.30 h Arnau Puig
- 18.00 h Pausa
- 18.30 h Taula rodona coordinada per Joan Abelló Juanpere. Ponents: Marc Ferran, Salvador Juanpere, Arnau Puig i Assumpta Rosés

CINQUÈ DIA, dissabte 8 d'octubre

Joan Rebull i Pablo Picasso: una amistat interrompuda

- 18.30 h Taula rodona coordinada per Joan Abelló Juanpere, amb l'assistència de Maitena Clavé Bordes, Maya Picasso, Jordi Rebull i Jaume Sunyer. Projectió d'intervenció enregistrada de Josep Palau i Fabre

Aquesta programació és susceptible de canvis segons necessitats d'organització

EL PRIMER POEMA EN CATALÀ D'EDUARD TODA (1867)

JAUME MASSÓ CARBALLIDO
Director del MASV

EDUARD TODA. FOTO: ARXIU IMMR.

Una de les manifestacions més interessants de la primera joventut d'Eduard Toda i Güell (Reus, 1855 - Poblet, 1941) és la seva afeció per la literatura i, especialment, per la poesia. A la madrilenya *Biblioteca de Historia del Centro de Humanidades del Consejo Superior de Investigaciones Científicas* (CSIC) es conserva –entre d'altres documents– un volum intítulat *Versos 1867-1871*, en què Toda va recollir els originals i esborranys dels seus “primers treballs literaris”, segons diu ell mateix, iniciats “als dotze anys d'edat”, és a dir, de manera contemporània a la realització de la revista manuscrita *El Arlequín*.¹ Hi ha de tot, és clar, però sobretot petits –i mitjans– poemes romàntics, especialment de temàtica amorosa, per bé que també n'hi ha d'humorístics, dedicatòries a amics, esborranys d'obretes teatrals de temàtica històrica i àdhuc algun cant patriòtic. El primer text del volum és –precisament– un poema en català, intítulat “Al poble català”, datat el 1867 i inspirat en uns versos del seu admirat Víctor Balaguer, un dels seus millors amics en el futur, que contenien aquesta frase: “Ay Castilla castellana / No t'agués [sic] conegut may”. El poema de Toda, totalment inèdit fins avui, només té dues estrofes. El transcrit de manera textual:

Recorda esforsat poble que n'erats un jorn libre
Recorda esforsat poble bresol de mil guerrers
Qu'un jorn vas sé altanera, puig q'an ton altiu seno
Tingueres un Cardona un Jaume un Berenguer.

Recorda que tons fueros y tas glorias antigas
En Felip V tirano va pisotejar
Recorda que jemegan cargadas de cadenas
Recorda que t' demana venjansa y llibertad.

Val a dir que el primer poema imprès en català de Toda no fou publicat fins al 10 de setembre de 1871, a les planes d'*El Eco del Centro de Lectura*. Estava dedicat “A una nena”, potser a la seva estimada Carme Mallol (una jove tarragonina esmentada en el volum servat al CSIC), i Toda hi fa constar que el poema figurava “Á l'album de D. Andreu de Bofarull y Brocá” (un curiós àlbum, dissortadament perdut, en què Bofarull va reunir diverses mostres literàries primerenques d'autors reusencs). El poema de 1871 comença així:

Jo vull cantart, avuy, ab una llengua
Que n' parla l' nostre llavi y l' nostre cor
Que may en eixa terra s' pren á méngua
Cantar ab català la fé y l'amor.

I acaba d'aquesta manera:

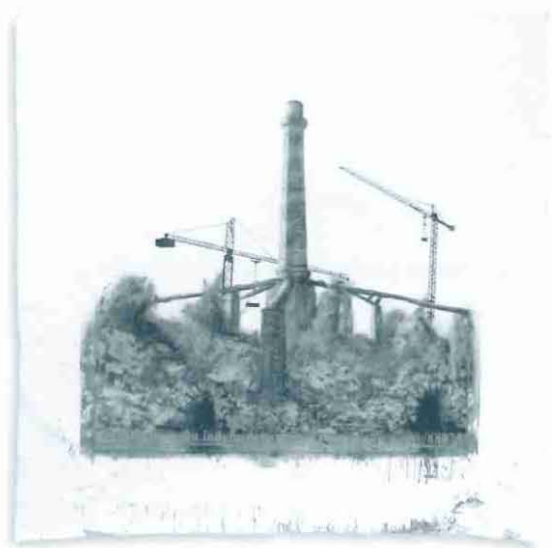
Jo may t'olvidaré, nineta hermosa,
Perque n'es mon amor ardent y fiel
Perque mon cor sens tú ni sent ni gosa,
Perque ets un querubí baixat del cel.

Estic segur que ningú no podrà negar que el sentiment català, o catalanista, de Toda ja era ben arrelat en la seva adolescència.

¹ Agraïxo a la senyora Pilar Lizán, bibliotecària del CSIC, les facilitats atorgades per a la consulta d'aquests volums.

drapsBruts

PERE FOLCH

PEÇA ADQUIRIDA PEL IMMR DE L'EXPOSICIÓ DRAPSBRUTS.
FOTO: F. X. CABRERO / IMMR.

VISTA D'UN DELS ESPAIS DE L'EXPOSICIÓ.
FOTO: F. X. CABRERO / IMMR.

EL PRESIDENT DE JUSTÍCIA I PAU, ARCADÍ OLIVERES, A L'ESQUERRA, EN LA
PRESENTACIÓ DE L'EXPOSICIÓ. FOTO: F. X. CABRERO / IMMR.

INFORMATIU MUSEUS 22

La llei del més fort és la llei imperant a la naturalesa. Això diuen. I aquesta premissa, de manera perversa, és esgrimida per aplicar-la als actes humans intentant justificar l'injustificable. Per crear un món regit pels interessos d'uns quants a costa d'extingir el món que és de tots. Els exemples no s'acabarien mai, però els centro en tres grans blocs: no a les guerres, denúncia dels conflictes tan a nivell més pròxim com a nivell global, i Mèxic, país que em deixà una petjada inoblidable.

Aquesta és la maleïda realitat que traspua en aquesta obra, plena de contingut social. Un artista no és una entitat independent i desvinculada, és un ésser que pertany a un món, que té les seves inquietuds i els seus ideals. I això és el que es reflecteix en aquestes teles: un clam a través dels colors i de les formes.

Per poder realitzar aquesta exposició m'he servit d'una eina que forma part de la nostra quotidianitat: les noves tecnologies, i en especial, Internet. La xarxa m'ha proporcionat un material que he transformat, reinterpretat. És a dir, amb els mitjans actuals que tinc a l'abast no he renunciat a la vessant d'elaboració artesanal de l'obra. I aquests mitjans són els que també m'han ajudat a complementar les peces de l'exposició, amb les referències a les pàgines *web* vinculades directament amb els temes reflectits. Per això afirmo que aquesta obra no em pertany, pertany a la xarxa.

La Terra és una suma de mons, i només continuarà sent així amb el respecte. Perquè prevalgui, nosaltres hi hem de dir la nostra. No podem restar muts i impassibles. No ens ho podem permetre.

IMATGES DE GRAN VALOR

GUILLEM SOLER

Col·legi de Periodistes de Catalunya-demarcació de Tarragona

VISTA DE L'EXPOSICIÓ "IMATGES 2004". FOTO: F. X. CABRERO / IMMR.

Diuem que una imatge val més que mil paraules. Més enllà del tòpic, és cert que determinades imatges tenen un valor informatiu i emocional que difícilment pot expressar amb la mateixa contundència el millor text. Una història d'una gran complexitat pot quedar perfectament explicada amb una curta seqüència televisiva, o fins i tot amb una imatge fixa. Potser encara més amb una imatge fixa. La fotografia té una especial capacitat d'integrar-se en l'imaginari col·lectiu: mireu de recordar alguns dels moments més importants del passat segle i potser us sorprendreu adonant-vos-en que la imatge icònica que us ve a la ment més ràpidament es correspon amb una fotografia i no a una filmació de cinema o televisió.

La demarcació de Tarragona del Col·legi de Periodistes de Catalunya ja fa anys que organitza, ara en col·laboració amb la Fundació Caixa Tarragona, l'exposició "Imatges". Es tracta d'una mostra itinerant que enguany ja s'ha pogut veure a Tarragona, Falset, Torredembarra, Salou, Vila-seca i el Vendrell i encara ha de viatjar a Barcelona i Valls. Pretén ser, d'una banda, un resum dels principals esdeveniments de l'any a la demarcació de Tarragona i al mateix temps un reconeixement a la tasca dels fotoperiodistes.

Així, la mostra que s'ha pogut veure al museu de Reus al llarg dels mesos d'agost i setembre i inclou una cinquantena de fotografies que s'ocupen de temàtiques diverses que van des de la política a l'esport passant per la cultura popular: la celebració per la derogació del Plan Hidrológico Nacional, les manifestacions amb motiu de l'11-M, les successives convocatòries electorals, l'ascens del Nàstic a Segona A, els incendis de l'estiu

i altres successos tràgics... I no només la gran notícia, sinó també aquelles petites històries que poden anar des de la tragèdia de la immigració il·legal a l'alegria d'una festa major de poble. Tot plegat, com deia, una panoràmica, sempre subjectiva, d'allò que va passar al Camp de Tarragona i les Terres de l'Ebre l'any 2004.

Pel que fa als autors, es tracta d'una quinzena de fotoperiodistes que desenvolupen la seva tasca professional tant per mitjans locals com nacionals, però en l'àmbit de la demarcació de Tarragona. Es tracta de Dimas Balaguer, Judit Fernández, Xavi Jurio, José Carlos León, Marc Lladó, Lluís Milián, Ninín Olivé, Andreu Puig, Montse Riera, Juanpe Rodríguez, Abraham Sebastià, Jaume Sellart i Pere Toda.

Entre les imatges que recollien moments destacats de l'actualitat reusenca hi havia l'incendi en un habitatge del barri Juroca, la visita dels prínceps d'Astúries a la ciutat i un moment de les celebracions del centenari de la coronació de la Mare de Déu de Misericòrdia.

L'exposició, en el cas de Reus, es va poder visitar entre l'11 d'agost i l'11 de setembre a la Sala Quatre del Museu d'Art i Història. L'acte d'inauguració es va fer el mateix dijous, 11 d'agost, i hi van assistir alguns dels fotògrafs que tenen treballs inclosos en la mostra. Aquest recull d'imatges també disposa d'una versió impresa, en un catàleg que també ha estat editat pel Col·legi de Periodistes i per la Fundació Caixa Tarragona. La publicació era a l'abast dels visitants del museu que volguessin tenir-ne un bon record. De fet, durant la inauguració van ser molts els aficionats reusencs a la fotografia que van voler conèixer de primera mà tant el catàleg com el muntatge de la Sala Quatre.

"LES DANSES DE L'ÈXTASI: VIATGES INTROSPECTIUS EN LA CULTURA TRANCE"

EXPOSICIÓ DE SERGI NOGUÉS I MONT, MAVERICK, A LA SALA REUS

ELENA MARTÍ ESTRADA
Coordinadora de la Sala Reus

L'exposició "Les danses de l'èxtasi: viatges introspectius en la cultura *trance*" vol donar a conèixer la cultura *trance*, a partir de fotografies i de música electrònica. *Trance* o trànsit es definiria com "l'estat alterat de la consciència, freqüent en situacions rituals", i l'èxtasi seria "l'estat mental caracteritzat per una contemplació profunda".

En aquesta exposició, Sergi Nogués i Mont, Maverick, ha recollit imatges de tres grans trobades internacionals en què ha participat: el Boom Festival de Portugal (agost 2004), el Rainbow Serpent Festival d'Àustràlia (gener 2005) i el Rhythms of Peace del Marroc (agost 2005). En aquests tres grans esdeveniments es va reunir un gran nombre de persones, de diversos àmbits i de diferents edats, que conflueixen en un mateix objectiu: "celebrar la Vida, l'Espiritualitat, l'Amor i la Llibertat a través de la dansa", segons ens explica Maverick, l'autor de les fotografies. L'exposició aglutina una sèrie de fotografies combinades amb elements que envolten aquest tipus de manifestacions. Una taula de mesclades, un *sampler* i una caixa de ritmes són alguns dels elements per crear música electrònica a partir de diversos efectes digitals. Textos didàctics expliquen diversos aspectes d'aquest fenomen, com la variació de les ones mentals segons els *beats per minute* en què s'acompanya la dansa. En l'acte d'inauguració de l'exposició, el mateix Maverick va presentar l'audiovisual inaugural, *Trance collage*, fet a partir de dos projectors analògics de diapositives i de música *chill trance*, que és una mescla de la música *trance* amb la *chill-out*.

Unes teles de diferents països donen color a les parets amb diversos estampats. A més de les fotografies, hi podem veure part d'una instal·lació lumínica de l'artista Gallus, que es va exposar al Boom Festival de Portugal i a l'última edició del Festival Cíclops de Tarragona. Es tracta de tres esferes il·luminades acompanyades d'una lluna projectada amb una diapositiva sobre una esfera blanca penjada del sostre. En aquesta exposició també podem gaudir d'un espai *chill-out* per relaxar-se, en

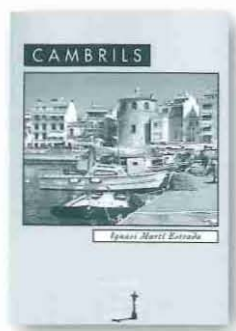
INSTANTÀNIA DEL CHILL-OUT INSTAL·LAT A L'EXPOSICIÓ. FOTO: F. X. CABRERO / IMMR.

què es projecten prop de quatre-centes imatges, acompanyades de música electrònica seleccionada per l'artista. Aquesta instal·lació vol representar un dels espais per descansar que hi ha a les festes *raves*, per contrastar amb l'estat d'èxtasi que es pot aconseguir mitjançant la dansa o amb altres elements.

En les imatges veiem diversos personatges ballant o relaxant-se en els tres festivals esmentats. Es representen les relacions interculturals i els diferents estats anímics segons el tipus de música que s'acompanya. En aquests festivals internacionals podem trobar elements efímers, com instal·lacions artístiques creades i mostrades expressament en el mateix espai del festival. Es creen estructures metàl·liques combinades amb elements de foc, elements decoratius realitzats amb diferents materials, com pedres i combinacions de teles, entre d'altres. Alternativament a les danses amb música i a les instal·lacions, també es realitzen xerrades i diferents creacions artístiques sobre la cultura *trance*.

Aquesta exposició gràfica ens mostra tot el fenomen global de la cultura *trance* i tot allò que l'envolta. És una exposició interessant per conèixer i iniciar-se el món d'aquest tipus d'esdeveniments, que Maverick ha interpretat des de la seva experiència personal. Es pot visitar des del 22 de setembre fins al 6 de novembre de 2005, a la Sala Reus del Museu d'Art i Història (plaça de la Llibertat, número 15), de dimarts a dissabtes, de 10 a 14 h i de 17 a 20 h, i els diumenges i festius, d'11 a 14 h.

"Les danses de l'èxtasi: viatges introspectius en la cultura *trance*"

IGNASI MARTÍ ESTRADA. *Cambrils*. Valls: Cossetània Edicions. Col·lecció La Creu de Terme, núm. 29, novembre de 2004. 100 p.

D'acord amb el comentari editorial de la contracoberta, aquest llibre "pretén acostar-nos al coneixement del municipi de Cambrils, el qual, des de fa unes dècades, es troba immers en un procés de transformació contínua". No hi ha dubte que l'evolució urbanística de Cambrils, arran del constant

UN ESTUDI GENERAL SOBRE CAMBRILS

augment de la seva població, ha estat molt considerable en els darrers anys. Aquest evident creixement ha facilitat, tot i que no en la proporció que seria desitjable, l'aparició de diversos estudis monogràfics sobre la seva història, molts dels quals han estat editats (des del final de la dècada dels vuitanta) pel mateix Ajuntament. Feia falta, però, un estudi general, de síntesi, com el que ara ha publicat l'historiador cambrilenc Ignasi Martí. L'autor ha sabut sortir-se'n amb èxit, del feixuc encàrrec editorial, gràcies a la seva vàlua professional i a l'experiència assolida en el món periodístic (com a redactor de la *Revista Cambrils*) i en el camp de l'ensenyament (com a professor de secundària al col·legi Vidal i Barraquer). El volum s'inicia, com és natural, amb la descripció del medi físic del terme (p. 9 a 16:

característiques generals, hidrologia, clima, vegetació) i continua amb una síntesi històrica (p. 17 a 45: des de la remota prehistòria fins a les darreres eleccions municipals), una anàlisi de l'evolució de la població (p. 46 a 52: des de la primera meitat del segle xx fins a l'any 2003), un informe sobre les activitats econòmiques més importants (p. 53 a 62: sectors terciari, agrícola i pesquer, comunicacions) i una panoràmica sobre l'empremta cultural local (pàgines 63 a 93: entitats, arquitectura, pintura i escultura, festes i tradicions, fills il·lustres). El volum es completa amb la bibliografia més destacada (p. 95-99) i una llista dels principals recursos d'Internet referents a la vila i el terme de Cambrils (p. 100).

JAUME MASSÓ

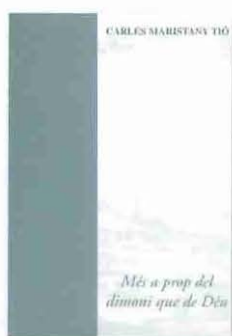
MÉS A PROP DEL DIMONI QUE DE DÉU

CARLES MARISTANY TIÓ: *Més a prop del dimoni que de Déu (Delinqüència i justícia a Reus als s. xvi-xvii)*. Reus: Edicions Centre de Lectura. 2005, 223 p.

L'any 2004, l'obra de Carles Maristany guanyava el XX Premi d'Investigació Antoni Pedrol Rius. Com la resta de treballs premiats en les anteriors convocatòries, ha estat publicat pel Centre de Lectura en la seva col·lecció d'assaig (núm. 95). En aquest cas, com ja ens indica el títol, el llibre és un estudi sobre la delinqüència, la marginalitat i la justícia a Reus durant els segles xvi i xvii. Per conèixer amb profunditat l'evolució de qualsevol societat, no n'hi ha prou en saber quins eren els seus fonaments econòmics,

quins van ser els fets polítics més rellevants o quines eren les seves classes dirigents... Cal que la mirada de l'historiador recorri tots els racons –fins i tot els més tèrbols– que hi ha en tota societat. I això és el que ha fet Carles Maristany, tot dirigint la mirada vers la cara més fosca o menys amable de la societat reusenca de l'època moderna: ens ha tret a la llum els draps bruts. Per una banda, ha cercat on se situaven les fronteres de la misèria en aquella època, qui eren els marginats, quins eren els delictes més comuns, quines eren les causes d'aquesta delinqüència, com actuava la justícia i com eren els càstigs que s'aplicaven. Així, ens presenta una societat amb grans desequilibris socials, fruit –en part– d'una distribució desigual de la riquesa. A aquest fet calia afegir un nombre creixent d'immigrants atrets pel creixement econòmic de la vila, molts dels quals es trobaran al llindar de la misèria i, per tant, de la delinqüència. A més a més del poc respecte per l'ordre públic que hi

havia dins la mateixa població –com demostren "els robatoris, violències i tota mena de trasgressions" que s'hi cometien–, el fet s'agregava a extramurs, en què abundaven unes colles de bandolers armats que feien molt insegurs els camins. A l'altra cara d'aquesta moneda hi trobem la justícia –exercida a través del privilegi del juí de prohoms, que facultava els consellers de les universitats per actuar com a tribunal de justícia– i les penes que els tribunals aplicaven als diferents delictes. Una justícia que les classes dirigents utilitzaven com una eina més de control social. El llibre de Maristany és altament recomanable. De lectura amena –fet que és d'agrair en un llibre d'assaig històric–, se sustenta en un treball rigorós de recerca històrica (amb documentació en part conservada a l'IMMR) i esdevé una eina interessantíssima per aprofundir en el coneixement del passat de la nostra ciutat. En aquest cas, ens descobreix la cara més *canallesca* dels nostres rebesavis.

“LA DEL MASV ÉS, AMB DIFERÈNCIA, LA MILLOR COL·LECCIÓ PREHISTÒRICA DE LA CATALUNYA NOVA I UNA DE LES MILLORS DEL NOSTRE PAÍS”

NÚRIA RAFEL I FONTANALS

Doctora en Geografia i Història
Professora titular de Prehistòria de la Universitat de Lleida, en comissió de serveis
Actual directora del Museu d'Arqueologia de Catalunya

JORDI SUÁREZ / JAUME MASSÓ

D'acord amb la seva experiència com a arqueòloga de camp i com a professora universitària d'arqueologia, com valoraria el patrimoni arqueològic de Catalunya, especialment pel que fa al de les comarques meridionals?

No sóc gaire partidària de les valoracions quantitatives ni comparatives en relació al patrimoni, senzillament perquè, sigui quin sigui el seu caràcter, el seu principal valor és que constitueix la representació del passat de les persones que viuen en un determinat indret i, com a tal, és sempre important. Tanmateix, remarcaria dos aspectes com a distintius i rellevants del patrimoni arqueològic de la Catalunya meridional: d'una banda, la seva riquesa pel que fa al moment protohistòric en general i als testimonis de les relacions comercials amb el món fenici i, de l'altra, la magnífica representació del passat romà del país, brillantment materialitzat a Tarraco i el seu entorn.

Quines són les prioritats en la seva nova responsabilitat com a directora del Museu d'Arqueologia de Catalunya (MAC)?

El MAC és una institució amb una història i tradició molt importants per a l'arqueologia catalana i amb un enorme potencial de futur. No obstant, cal transformar-la per tal que aquesta tradició i aquest potencial tinguin la projecció que un equipament de les seves característiques –que, cal recordar-ho, és de caràcter nacional– requereix i mereix. Aquesta transformació és ara la prioritat essencial: és el que hem anomenat “la refundació del MAC”. Per tal de portar-la a terme, cal redefinir els seus objectius, les seves fórmules de gestió i la seva relació amb el territori, entre d'altres aspectes. Finalment, cal articular un pla d'inversions extraordinari, per tal de poder portar a terme aquesta refundació i fer front a la situació de desinversió que, per raons diverses, ha sofert la institució durant molts anys.

En què consisteix la Ruta de l'Art Rupestre presentada el passat 7 de setembre al museu de Reus?

La Ruta de l'Art Rupestre és un itinerari de turisme cultural que té com a objectiu posar els mitjans perquè aquesta singular i bellíssima manifestació de les societats prehistòriques –que va ser declarada Patrimoni Mundial per la UNESCO– estigui més a l'abast del públic en general. Amb aquesta finalitat la ruta ha de potenciar l'adequació dels indrets on hi ha representacions d'aquesta mena: facilitats d'accés, senyalització, explicació i difusió dels seus valors i, a la vegada, conscienciació sobre la necessitat de protegir un patrimoni singular i valuós, però, a la vegada, d'una gran fragilitat. Aquesta tasca no és possible sense una col·laboració estreta amb el territori i amb les institucions que en ell radiquen, de manera que la ruta ha d'incidir donant suport i potenciant la iniciativa del territori. La ruta, que s'acaba de presentar, és una projecte que es comença a materialitzar ara amb la incorporació progressiva del Centre d'Interpretació de l'Art Rupestre, Muntanyes de Prades (Montblanc), el Centre d'Interpretació d'Abrics de l'Ermida (Ulldecona) i el projecte de Centre d'Interpretació de la Roca dels Moros (el Cogul). En el futur es continuarà desenvolupant amb la incorporació de nous indrets amb representacions artístiques d'aquest tipus.

La xarxa de centres del MAC, dispersos pel territori, és un dels seus grans atractius. Quins reptes planteja la seva gestió?

Com a equipament nacional que és, el MAC no solament ha de desplegar la seva tasca en el territori a través de les seves pròpies (Barcelona, Girona, Ullastret, Empúries i Olèrdola) sinó que té com un dels seus objectius estratègics prioritaris el desplegament d'una xarxa que articuli tots els equipaments museístics del país relacionats amb l'arqueologia, de manera que uns i altres, seus i xarxa, constitueixin un sistema amb

NÚRIA RAFEL. FOTO: PERE FERRÉ.

uns objectius comuns. Tot i que la idea no és nova, val a dir que fins ara no ha estat desplegada pel que fa a la xarxa. El projecte de refundació del MAC es planteja aquest desplegament com un dels objectius prioritaris, un objectiu complex que s'ha d'enfrontar a una feina de gestió i coordinació ressenyable i a la necessitat d'articular una dotació pressupostària per donar-li suport.

Sovint s'ha sentit dir que la seu barcelonina del MAC té un desavantatge arran de la seva situació a la muntanya de Montjuïc. Això és realment així?

No crec que el principal problema del MAC.Barcelona sigui, ara com ara, la seva situació. Si bé és cert que la muntanya de Montjuïc no té avui una situació de centralitat a la ciutat de Barcelona, també ho és que importants equipaments culturals hi són radicats sense que la visita als mateixos se'n ressentí d'una manera significativa. En el cas del MAC.Barcelona se sumen dos factors negatius: una certa falta de centralitat, és cert, però, sobretot, una falta d'adequació de les seves instal·lacions, obsoletes, a les demandes actuals. Per

la meua part, tinc el convenciment que amb el pas del temps la muntanya de Montjuïc anirà adquirint una major centralitat.

El Museu d'Arqueologia Salvador Vilaseca (MASV) fa temps que aspira a ser secció del MAC. En quin punt es troba aquesta demanda?

Entre els objectius estratègics del MAC per al 2006 hi figura el desenvolupament de la primera etapa que, amb caràcter pilot, desenvoluparà la xarxa territorial de l'ens. Posat que, tal com dieu, el Museu d'Arqueologia Salvador Vilaseca fa temps que aspira a ser secció del MAC, figurarà en aquest pla pilot.

Vostè ha consultat, com a investigadora, diversos materials del fons arqueològic del MASV. Al seu parer, quins són els grans valors i riquesa d'aquest museu?

Ho diré de forma clara i contundent: el MASV és, amb diferència, la millor col·lecció prehistòrica de la Catalunya Nova i una de les millors del nostre país.

HISTÒRIA DE L'ART, UNA CARRERA NECESSÀRIA

NOEMÍ ALBISUA

Llicenciada en Periodisme per la UAB
Estudiant d'Història de l'Art a la URV

Un estudi d'inserció laboral de la Fundació Universidad Carlos III revela que més del 43 % dels futurs universitaris escullen la seva carrera per vocació, deixant de banda les sortides laborals posteriors dels seus estudis. I és que la major part dels estudiants tenen abans en compte els plans d'estudis de les carreres que pretenen escollir que el que volen ser en un futur, primant així el que volen aprendre. Aquestes afirmacions són oposades als arguments que la Subcomissió d'Humanitats del Consell de Coordinació Universitària del Ministeri d'Educació dona per tal d'apartar del futur mapa d'estudis universitaris carreres com la d'Humanitats, Filologia Catalana o Història de l'Art. De la primera, diuen, és massa generalista i poc adaptada al mercat laboral. La integració de la segona en un grau de Llengües Modernes i les seves literatures, argumenten, fa possible l'expansió del català. Finalment, la inclusió de la tercera en el grau d'Història, la relega a ser una simple especialitat, tornant al passat. La carrera d'Història de l'Art s'imparteix en 25 universitats de l'Estat i compleix ja 15 anys de vida autònoma, separada de la llicenciatura d'Història. A banda, segons les dades amb les que ha treballat la Subcomissió d'Humanitats, a desembre de 2002, el nombre de llicenciats en Història de l'Art que estaven a

l'atur era de 2.836, mentre que els d'Història ascendien als 4.296. Sí és veritat que hi ha menys alumnes a la primera carrera que a la segona, però les xifres no són gaire diferents: el passat curs es van matricular a Història 3.185 nous alumnes, mentre que a Art els nous estudiants ascendien a 2.494. A banda, tot i que la subcomissió també va argumentar que la integració d'aquestes dues llicenciatures en un sol grau responia a la voluntat d'adequar els estudis universitaris estatals al que marca el tractat de convergència europea signat a Bolonya, cal destacar que el grau d'Història de l'Art es manté a països com França, Itàlia, Holanda, Bèlgica, Finlàndia, Estònia o Alemanya. I és que la declaració de Bolonya, de 1999, no obliga a prendre les mesures proposades per aquesta subcomissió, ja que el procés de convergència europea no afecta al contingut dels programes ni al nombre o diversitat de titulacions.

A la Universitat Rovira i Virgili s'imparteix la llicenciatura d'Història de l'Art des de l'any 2001. Actualment, a l'espera dels nous estudiants matriculats aquest curs, hi ha més d'un centenar d'alumnes que reben les seves classes a la facultat de Lletres de Tarragona. El passat mes de maig, poc abans d'acabar les classes, el rumor després confirmat que una subcomissió pretenia la integració de la seva carrera en la d'Història

IMATGE DE LES PROTESTES DELS ESTUDIANTS D'HISTÒRIA DE L'ART A TARRAGONA EL MAIG PASSAT. FOTO: JUANPE RODRÍGUEZ / EL PUNT.

va aixecar un gran rebombori, tot i que silenciada amb el pas del temps. Es van convocar concentracions davant la facultat, classes a l'aire lliure davant la Catedral tarragonina i es van recollir signatures, incorporades després a les més de 20.000 que estudiants de tot l'Estat van presentar al ministeri per tal de fer saber l'opinió contrària d'alumnes i professors de la titulació a la pretesa desaparició de la carrera. Com és habitual, les protestes van caure en un sac buit, però de ben segur que amb la represa de les classes, les mobilitzacions tornaran a ser més vives que mai. Amb tot, el cas de la universitat tarragonina és prou especial com per comentar-lo a part. El seu programa d'estudis és gairebé idèntic al que proposa la subcomissió, ja que la major part de les matèries obligatòries són merament històriques. És a dir, des de primer curs obligatòriament els estudiants d'Història de l'Art reben classes, junt amb els futurs llicenciats d'Història, de matèries com Història Antiga, Medieval o Moderna, de tal manera que, en cas que es reintegri la seva carrera en el grau d'Història, el salt no serà pas traumàtic. Segurament la falta de mitjans, o bé la voluntat d'atraure nous alumnes a qualsevol preu va provocar l'elaboració d'un pla d'estudis que, tot i que homologat pel govern, dista molt de ser un programa destinat a futurs historiadors de l'art. Només cal comparar-

lo amb plans d'altres universitats catalanes com la Universitat de Barcelona o la Universitat Autònoma per adonar-nos de les àmplies diferències que existeixen i existiran un cop llicenciats entre els alumnes d'una o una altra universitat. Això ens demostra que aquesta carrera no es va prendre seriosament des de bon principi per un rectorat més inclinat cap a les carreres tècniques i poc interessat en el desenvolupament de la cultura amb bons investigadors en aquesta matèria. Sense ànim de polemitzar o menystenir la Història, els futurs historiadors de l'art tarragonins es mereixien un programa més especialitzat, per tal de poder donar una millor resposta a un mercat laboral cada cop més interessat en l'estudi i la conservació de l'art. El futur de l'estudi de l'art, disciplina que compta amb centenars d'anys d'història, passa, doncs, per una subcomissió de suposats experts en la matèria, però que no tenen en compte la vocació dels seus estudiants. El futur de la Història de l'Art a Tarragona, ja el van escriure fa quatre anys amb un pla d'estudis a mitges que s'adequa a la perfecció al que pretén la subcomissió. Segurament si desapareix la disciplina no s'acabarà el món, però sí es deixarà de banda la llibertat d'elecció de milers d'alumnes que s'interessen per una part de la cultura cada cop més valorada i que, recordem-ho, mou milions d'euros anuals.

BREUS

M Presentació de l'oferta didàctica al professorat.

El passat dissabte 17 de setembre, uns 15 representants de centres educatius de la ciutat van assistir a l'acte de presentació de l'oferta didàctica pel curs 2005-2006 de l'Institut Municipal de Museus de Reus. El director del Museu d'Art i Història, Marc Ferran, va donar la benvinguda als professors i professores al museu, i tot seguit els membres de l'equip pedagògic de Còdol Educació van desgranar l'oferta de tallers i activitats. Amb una projecció, els educadors van explicar els continguts dels tallers, així com les seves dinàmiques i materials de suport. En primer lloc van referir-se al taller "I tu... què hi pintes a la prehistòria", que es realitza en un espai del Museu d'Arqueologia Salvador Vilaseca pensat específicament per fer-hi aquesta activitat. També es van donar a conèixer les novetats del taller de minerals "El Museu... quina mina!", que aquest any es presenta amb canvis en l'espai (s'ha ampliat l'aula i s'han millorat alguns materials didàctics i expositius). Aquest taller, el més veterà de l'oferta, també es realitza al Museu d'Arqueologia Salvador Vilaseca. Pel que fa al Museu d'Art i Història, es va fer un recordatori del fet que a mitjan curs passat es va estrenar el taller "Windows 1400. XP", un taller dedicat a conèixer l'art gòtic i el món medieval. Finalment, es va anunciar que a partir de gener de 2006 s'iniciarà un nou taller didàctic dedicat a conèixer el Reus de tombant de segle XIX al XX. Per a aquesta activitat es partirà dels continguts de l'exposició "Descobreix

els Tresors!", de "Fortuny i els artistes reusencs del s. XIX" i dels fons de reserva del Museu d'Art i Història relacionats amb l'època en què Reus va arribar a ser la segona ciutat de Catalunya. Foto: Còdol Educació.

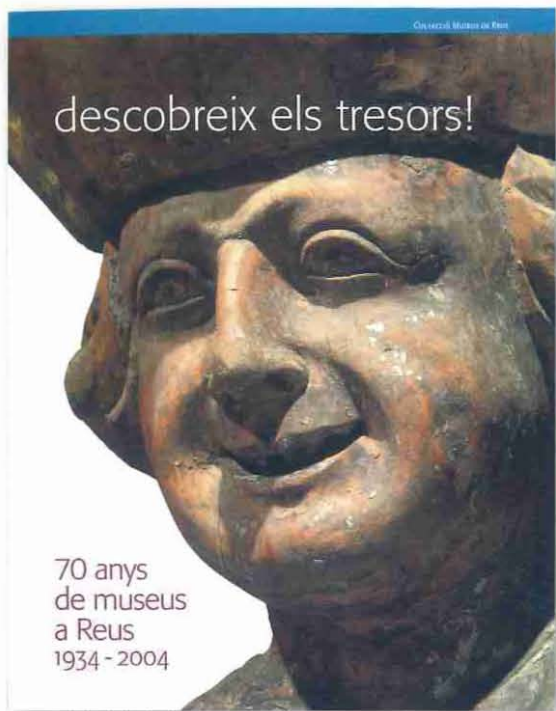
M El passat divendres 23 de setembre es va presentar a l'àmbit de l'exposició "Gaudí & Reus" del MASV el llibre *Regreso a Gaudí's place*, novel·la original de l'escriptora i periodista Ana María Ferrín Jaraquemada. La presentació formava part dels actes de celebració del cinquantenari de la la fundació dels Amics de Gaudí de Reus, una veterana associació cultural que set dies abans havia rebut al Teatre Bartrina un dels Guardons de la Ciutat 2005. Durant l'acte, copresidit pel tinent d'alcalde de Cultura i pel president dels Amics de Gaudí, van intervenir el Sr. Antoni Maria Vidal Colominas, membre de l'actual Junta de l'associació, i l'autora esmentada, els quals van donar a conèixer les principals característiques de l'obra i van perfilar-ne el contingut. Cal recordar que Ana María Ferrín ha publicat nombrosos articles sobre diversos aspectes de la vida i l'obra del gran arquitecte reusenc, en revistes especialitzades i de difusió, a més dels llibres *Gaudí. La huella del genio* i *Gaudí. De piedra y fuego* (apareguts l'any 2001).

M El passat dimarts 13 de setembre, la Sra. Magda Porta i Fortuny, en nom de la seva família, va dipositar a l'arxiu de l'IMMR els originals de quatre cartes de Salvador Vilaseca al seu amic Josep Maria Porta i Carull (Vallmoll, 1908 - Tarragona, 1995), mestre de professió, escrites entre els anys 1957 i 1968. Aquestes cartes complementen la documentació procedent de l'arxiu particular del Dr. Vilaseca, també dipositada a l'IMMR, i amplien la informació sobre la relació del metge i prehistoriador

reusenc amb un dels seus primers col·laboradors en la recerca arqueològica de les comarques meridionals. (Sobre la col·laboració entre ambdós personatges, vegeu l'article de Jaume Massó, "Quatre cartes –i una targeta– de Josep Maria Porta a Salvador Vilaseca (1961-1962)", *Estudis de Constantí* [Constantí], n. 21 (2005), p. 7-17.)

M A la Sala d'actes del MASV, el dimecres 7 de setembre, es va presentar públicament la Ruta de l'Art Rupestre, un projecte de turisme cultural coordinat pel Museu d'Arqueologia de Catalunya (MAC), amb l'objectiu de conservar, investigar i difondre els principals conjunts d'art prehistòric del nostre territori. Aquesta nova proposta, que s'afegeix a la ja coneguda Ruta dels Ibers, s'articula a partir dels dos centres d'interpretació que s'han inaugurat tot seguit a Montblanc (per a les estacions de la zona de les muntanyes de Prades) i a Ulldecona (per al conjunt dels abrics de l'ermita de la Pietat, a la serra de Godall), a més de les famoses pintures de la Roca dels Moros, del Cogul (a la comarca de les Garrigues). La Ruta de l'Art Rupestre vol acostar als ciutadans interessats una sèrie de conjunts excepcionals que ens parlen de la vida dels nostres avantpassats, amb unes escenes pintades que van ser creades –en alguns casos– fa més de vuit mil anys i que van ser declarades per la UNESCO, l'any 1998, Patrimoni Mundial. La presentació va anar a càrrec de la Dra. Núria Rafel, directora del MAC, i de Francesc Tarrats, director general del Patrimoni Cultural. Foto: Arxiu fotogràfic del MAC.

INFORMEU-VOS ALS MUSEUS DE REUS

MUSEU D'ARQUEOLOGIA
SALVADOR VILASECA
REUS

Raval de Santa Anna, 59
43201 REUS
Tel. 977 345 418
Fax 977 345 249

MUSEU
D'ART I HISTÒRIA
REUS

Plaça de la Llibertat, 13
43201 REUS
Tel. 977 344 833

EDICIONS DE L'INSTITUT MUNICIPAL DE MUSEUS DE REUS

AGENDA

IM Les danses de l'èxtasi: viatges introspectius en la cultura *trance*, de Sergi Nogués, Maverick. Art contemporani. Del 22 de setembre al 6 de novembre, a la Sala Reus del Museu d'Art i Història.

IM Els Alps, una il·lusió no realitzada. Fotografies de Josep Massó. Del 15 de setembre al 16 d'octubre a la Sala Quatre del Museu d'Art i Història.

IM Exposició dels gegants bicentenaris. Al Museu d'Art i Història. Des del 26 de juny en endavant.

IM COS 2004. Fotografia. Del 20 d'octubre al 13 de novembre a la Sala Quatre del Museu d'Art i Història.

IM Premis Reus 2005. Fotografia. Del 18 de novembre a l'11 de desembre a la Sala Quatre del Museu d'Art i Història.

IM Presentació del Catàleg del Fons d'Art Contemporani de l'Ajuntament de Reus. Edicions de l'IMMR, núm. 2. Dins els Premis Reus 2005. Conferència a càrrec del responsable d'exposicions del Museu d'Art Contemporani de Barcelona, MACBA, Bartomeu Mari. 18 de novembre, a les 20.15 h a la Sala Reus del Museu d'Art i Història.

IM Exposició de les maquetes del Pla d'Escultura Pública de Reus. Art contemporani. Dins els Premis Reus 2005. 18 de novembre, a les 20.15 h a la Sala Reus del Museu d'Art i Història.

IM Veredictes Premi-Adquisició Art Contemporani dels Premis Reus 2005. 18 de novembre, a les 20.15 h a la Sala Reus del Museu d'Art i Història.

IM Josep Ornos Soler. Fotografia. Del 15 de desembre de 2005 a gener del 2006 a la Sala Quatre del Museu d'Art i Història.

IM Exposició *Pensament i literatura a Reus al s. XIX*. Del 6 d'octubre al 5 de novembre, al Centre de Lectura de Reus. Mostra de documents i bibliografia sobre Eduard Toda i altres escriptors i intel·lectuals reusencs de l'època. Activitat prèvia al seminari homònim que es farà al Centre de Lectura.

IM Presentació del llibre *Petita Història dels Museus de Reus*. Pendent de data. Amb il·lustracions de Pilarín Bayés i textos de Rosa Pagès. Consulteu *web* dels Museus de Reus per confirmar data.

IM Activitats didàctiques per a escoles. Coincidint amb l'inici de curs escolar al setembre. Tallers: "El museu... quina mina!", "I tu... què hi pintes a la prehistòria?" i "El gòtic, una finestra oberta al passat". Reserves i informació: 977 34 54 18 o www.reus.net/museus.

IM Curs Joan Rebull i les avantguardes (anys 20-30) Centre de Lectura de Reus. Del 4 al 8 d'octubre. Inscripcions: 977 345 418 o www.reus.net/museus.

MUSEUS

INSTITUT MUNICIPAL
DE MUSEUS
REUS

DE

REUS

MOLT PER DESCOBRRIR

TALLERS 2005-2006

+ PER IMMAGINAR NOVES PROPOSTES! CURS 2005-2006

MUSEU
D'ART I HISTÒRIA
REUS

ADREÇA: Plaça de la Llibertat, 13
43201 REUS
Tel. 977 344 833
info.museus@reus.net

- **I TU... QUÈ HI PINTES A LA PREHISTÒRIA?**

taller d'introducció a la prehistòria a través de l'art

- **EL MUSEU... QUINA MINA!**

taller de minerals. NOU ESPAI!

- **WINDOWS 1400.XP**

el gòtic, una finestra oberta al passat...

- **TALLER A L'ENTORN DEL 1900**

nou taller a partir del segon trimestre del curs

MUSEU D'ARQUEOLOGIA
SALVADOR VILASECA
REUS

ADREÇA: Raval de Santa Anna, 59
43201 REUS
Tel. 977 345 418
info.museus@reus.net

www.reus.net/museus/
info.museus@reus.net